

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

CRNOGORSKOG ELEKTROPRENOSNOG SISTEMA AD
ZA 2014. GODINU

Podgorica, jun 2015. godine

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

CRNOGORSKOG ELEKTROPRENOSNOG SISTEMA AD
ZA 2014. GODINU

Podgorica, jun 2015. godine

Uz izvještaj

Dragan Laketić

Predsjednik Odbora direktora

UVODNA RIJEČ PREDSJEDNIKA ODBORA DIREKTORA

Poštovani akcionari, institucionalni i poslovni partneri Crnogorskog elektroprenosnog sistema,

Uvjeren sam da finansijski iskazi i Izvještaj o poslovanju koji su pred vama ubjedljivo govore o još jednoj uspješnoj poslovnoj godini, sada već šestoj u nizu sa pozitivnim poslovnim rezultatom, i čak rekordnoj ostvarenoj dobiti. Rekordan profit, rekordan procenat realizacije plana investicija, kao i rekordan iznos ukupno realizovanih investicija za jednu godinu su činjenice koje bi trebalo da nas čine zadovoljnim i ponosnim. Svjesni svih faktora koji su uticali na ostvarene rezultate nastojali smo da, uporedo sa ostvarivanjem zahtjevnih planiranih aktivnosti, izbalansiramo posljedice neprimjenljivosti određenih odluka

koje suštinski utiču na poslovanje CGES-a i da damo doprinos poboljšanju odnosa ključnih aktera elektroenergetske scene Crne Gore. Ova dešavanja su još jednom potvrdila da su predvidivost regulatornog okvira i harmonizovan odnos između energetske subjekata uslov za uspješno ispunjenje ciljeva u javnom interesu, a na korist i zadovoljstvo akcionara CGES-a.

Da bismo ostvarili našu misiju i obezbijedili pouzdan prenosni sistem sa dovoljno kapaciteta i nesmetanim pristupom za sve korisnike, potrebno je da nastavimo sa aktivnostima povezivanja i jačanja prenosne mreže kako na internom planu, tako i prema našem okruženju. Jedino tako ćemo moći odgovoriti izazovima koje nam nameće budućnost, a to su, prije svega, integracija obnovljivih izvora i stvaranje svih uslova za nesmetano funkcionisanje tržišta električne energije. Uz to, vjerujemo da naši investicioni projekti podstiču investicione aktivnosti u Crnoj Gori i regionu, posebno one koji se tiču izgradnje novih izvora električne energije. Kako bismo izašli u susret tim ciljevima, neophodno je da nastavimo sa intenzivnom realizacijom projekta podmorskog povezivanja sa Italijom, kao i ostalih investicionih projekata, za šta je u narednom petogodištu planiran iznos od 164 mil. eura. Želimo da naše aktivnosti, posebno investicione, za koje smo dobili jasnu institucionalnu podršku, budu prihvaćene na širem društvenom planu i u tom smislu smo spremni i otvoreni da nastavimo javni dijalog u cilju iznalaženja kompromisa između neophodnosti izgradnje objekata prenosne mreže i zaštite interesa druge strane, stalno imajući na umu da je naša prenosna mreža dio tehnički jedinstvene evropske prenosne mreže i da mora ispunjavati standarde i kriterijume sigurnosti rada koji su propisani na evropskom nivou. Naš cilj je da izgradnjom objekata prenosne mreže minimiziramo negativan uticaj na životnu sredinu i postignemo što veću kompatibilnost sa okruženjem.

U vrhu naših prioriteta je zadržavanje visokog nivoa saradnje sa evropskom asocijacijom operatora prenosnih sistema ENTSO-e i Energetskom zajednicom jugoistočne Evrope, kao i očuvanje liderske pozicije u otvorenosti prema regionalnim inicijativama kao što su Regionalna aukcijska kuća-CAO i Centar za koordinaciju sigurnosti-SCC rada, čime dajemo doprinos integrativnim procesima kojima teži naša država i društvo.

Ne treba posebno isticati da su osvećenost i stručnost naših zaposlenih bili odlučujući faktori u postizanju ovakvog poslovnog rezultata. Želio bih da iskoristim priliku i da se zahvalim članovima Odbora direktora, menadžerskom timu i svim zaposlenim na saradnji i doprinosu koji su dali u ostvarivanju poslovnih ciljeva u 2014-oj godini.

Ivan Bulatović

Izvršni direktor

UVODNA RIJEČ IZVRŠNOG DIREKTORA

Uz poslovni izvještaj za 2014. godinu, osjećam potrebu, a i smatram se dužnim, da ukažem na nekoliko, po mom mišljenju, bitnih momenata koji su obilježili proteklu godinu.

Na samom početku, sa zadovoljstvom i ponosom ističem, da je 2014. godina još jedna u nizu uspješnih godina, sa rekordnim rezultatom po ostvarenoj dobiti i realizovanim planom investicija. Pored ova dva najznačajnija parametra, prošla poslovna godina se može i po mnogim drugim kriterijumima svrstati u red najboljih od početka poslovanja CGES-a.

Od značajnih rezultata u 2014., između više njih, ukazao bih na neke koji zaslužuju posebnu pažnju.

Tokom februara 2014. godine, prvi visokonaponski kabal (110kV) je zvanično stavljen u trajan rad. Ovim kablom, u dužini od 3.6 km, povezane su trafostanice 110/10 kV "Podgorica 3" i "Podgorica 5", sa kojih se napaja uže gradsko jezgro, koje je dobilo sigurno i pouzdano napajanje. Na ovaj način je pouzdanost napajanja ovih gradskih trafostanica zadovoljila kriterijum n-1.

Nakon aktivnosti koje su se odnosile prije svega na obezbjeđenje finansijskih sredstava, pripremu tenderske dokumentacije, te raspisivanje tendera za izbor izvođača radova, u martu prošle godine, potpisan je ugovor sa izvođačem radova na izgradnji dvosistemskog 400 kV dalekovoda od Lastve do Čeva i jednosistemskog od Lastve do Pljevalja, dionica do Čeva, a u novembru i za dionicu od Čeva do Pljevalja, čime su stvoreni uslovi za izgradnju neophodne infrastrukture za povezivanje elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije.

U okviru poslovnih aktivnosti, smatram da je bitno izdvojiti i prvu koordinisanu aukciju prenosnih kapaciteta čime je CGES, ustupanjem svojih granica u koordinisani mehanizam, ispunio svoje i obaveze države Crne Gore koje je, kao visoko prioritetne, zacrtala Evropska komisija.

U ovom kratkom osvrtu uz izvještaj o poslovanju za prošlu godinu, istaći ću i neke aktivnosti koje smo bili prinuđeni da vodimo, a koje su zahtijevale ulaganje određene energije, a odnose se na nenaplaćena potraživanja za prenos el. energije iz 2013. godine. I pored maksimalnih napora da se spor riješi sporazumno, u godini za koju se piše poslovni izvještaj nijesmo uspjeli, tako da je spor dobio sudski epilog. U međuvremenu je i RAE donijela odluku kojom je obavezala sve proizvođače da plaćaju usluge prenosa el. energije, ali je EPCG odbila da plaća svoje obaveze u tom pogledu, čime je rad prenosnog sistema značajno otežan, tako da je i ovaj događaj završio na sudu.

Ostale aktivnosti na izvršenju radnih zadataka su se odvijale sasvim uspješno. Osim značajnog procenta realizacije plana investicija, visoke pouzdanosti el. energetske objekata, prošle godine je postignut i rekord u kvalitetu regulacije. Tako je, u drugoj nedjelji oktobra, regulacija snage razmjene sa susjednim sistemima dovedena na rekordnih 93 odsto svođenja neželjenih odstupanja.

Opredijeljenost CGES-a da posluje kao društveno odgovorna kompanija nastavljena je i u 2014. godini kroz niz aktivnosti koje su se ogledale kroz podršku crnogorskim sportskim društvima, talentovanim pojedincima, stručnim tijelima, kulturnim manifestacijama i naravno, socijalno i zdravstveno ugroženim pojedincima.

Suočavajući se sa izazovima realizacije veoma intenzivnog investicionog ciklusa sa jedne strane, optimizacije ljudskih resursa, sa druge strane, u CGES-u je nastavljen trend rasta efikasnosti, što se ogleda, prije svega, u porastu vrijednosti sredstava po zaposlenom.

Finansijski izvještaji za 2014. godinu prikazuju ostvarenu neto dobit od 12.1 mil. eura. Prihodi iznose 38.8 mil. eura i uglavnom se odnose na korišćenje prenosne mreže 21.6 mil. i dodjelu kapaciteta sedam miliona. Troškovi poslovanja iznose 17.8 mil. eura. Rezultirajuća EBITDA, (dobit prije oporezivanja, kamate i amortizacije), iznosi 21 milion eura sa maržom od 54 odsto.

Na kraju, nameće se nedvosmislen zaključak da je prošla poslovna godina CGES-a po ostvarenoj finansijskoj dobiti i drugim bitnim parametrima poslovanja primjer uspješnog rada jednog TSO-a.

Bulatović

SADRŽAJ

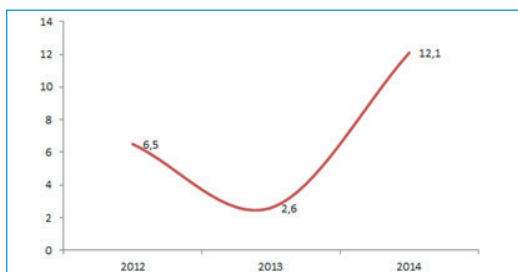
KLJUČNI POKAZATELJI 2014. GODINE	7
PROFIL KOMPA NIJE	8
Osnovni podaci	8
Osnivanje i razvoj	8
Objekti elektroprenosnog sistema	9
Korisnici prenosnog sistema	12
Vlasnička struktura	12
Učešće CGES-a u kapitalu drugih društava	13
MEĐUNARODNA SARADNJA	14
Članstvo u ENTSO-E	14
Kontrolni Blok SMM	14
Članstvo u MedTSO-u	14
KALENDAR ZNAČAJNIH DOGAĐAJA U 2014. GODINI	16
Februar	16
Mart	16
April	17
Jun	17
Jul	18
Avgust	18
Oktobar	19
Novembar	19
TEHNIČKI PODACI	20
Investicije	20
1. TS 400/110 kV „Lastva“, 400 kV DV „Lastva-Čevo“ i „Čevo-Pljevlja“	20
Projekat podrazumijeva izgradnju:	20
2. Izgradnja TS 110/35/10 kV „Kotor“ (Škaljari) i 110 kV DV „Tivat-Kotor“ (IP 001)	20
3. Izgradnja TS 110/10 kV „Kličevo“ i priključni vodovi (IP 012)	21
4. Rekonstrukcija sistema zaštita u cijeloj mreži (IPR 006b)	21
5. Proširenje TS 220/110/35kV „Mojkovac“	22
6. Izmještanje dalekovoda 110 kV „Nikšić-Bileća“ iz rejonu Dragova Luka	22
7. SCADA za Nacionalni dispečerski centar sa EMS sistemom	22
8. Nabavka i implementacija hardvera i softvera za FMIS	23
9. Rekonstrukcija dalekovoda 110 kV „Bar – Budva“ u blizini Buljarice	23
10. Rekonstrukcija postrojenja	23
11. Ugradnja novog energetskog transformatora u TS 110/35 kV „Nikšić“	24
12. Ostali projekti	24
Održavanje	25
Održavanje trafostanica	25
Održavanje dalekovoda	26
Ispitivanja visokonaponske opreme i zaštita	27
Upravljanje sistemom	28
Energija prenesena za potrebe potrošača u zemlji	28

Energija prenesena za potrebe domaće proizvodnje	30
Energija tranzitirana preko crnogorskog elektroenergetskog sistema.....	31
Kvalitet isporuke i otkazivanje prekograničnih kapaciteta	32
DRUŠTVENA ODGOVORNOST	35
Regulatorni okvir	35
KORPORATIVNO UPRAVLJANJE.....	38
Skupština akcionara	38
Odbor direktora	38
Sekretar Društva	39
Menadžment	39
Izvršni direktor	39
Menadžerski tim	40
Transparentnost poslovanja	40
Zarade i naknade	40
Zarade.....	40
Naknade.....	40
Kratkoročni i dugoročni bonusi.....	40
Ostale beneficije.....	40
Organizaciona struktura	40
Ljudski resursi	41
FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ	43
Bilans uspjeha.....	43
Neto finansijski trošak.....	44
Bilans stanja	45
Neto finansijski dug	45
Tokovi gotovine	45
Članstvo na berzi i akcije CGES-a.....	46
Izvještaj nezavisnog revizora	47

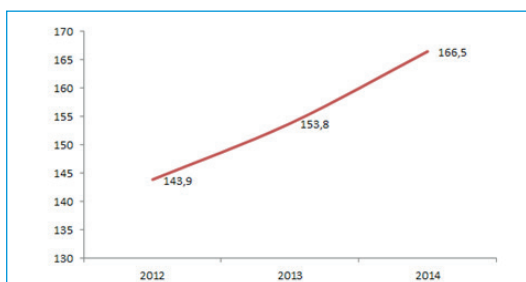

Ključni pokazatelji 2014. godine

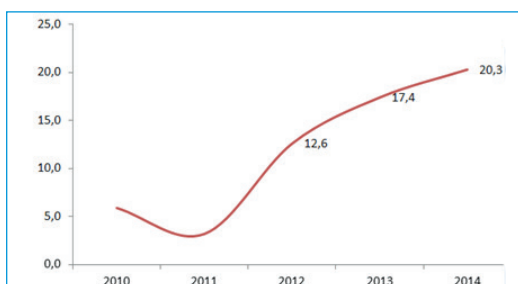
Korporativni podaci

Šesta godina za redom, od izdvajanja u zasebno pravno lice, CGES je ostvario pozitivan poslovni rezultat – iskazavši neto dobit u iznosu od 12.1 milion eura

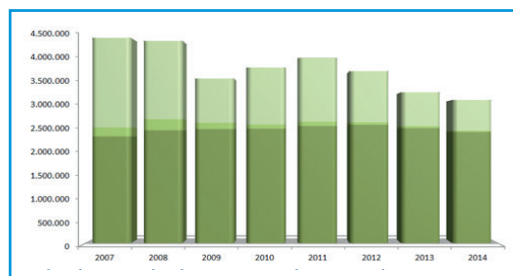

Rastući standardi i zahtjevnost krajnjih potrošača električne energije u pogledu kvaliteta, mogu biti dostignuti jedino permanentnim razvojem sistema. U 2014. godini vrijednost sredstava CGES-a dosegla je 166.5 miliona eura

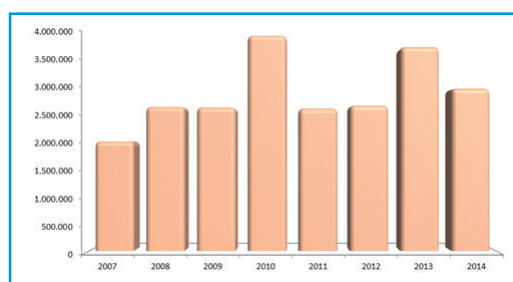

Sa nekada ustaljenih tri do šest miliona eura, permanentnim rastom, dosegli smo godišnji iznos realizovanih investicija od cijelih 20 miliona eura.

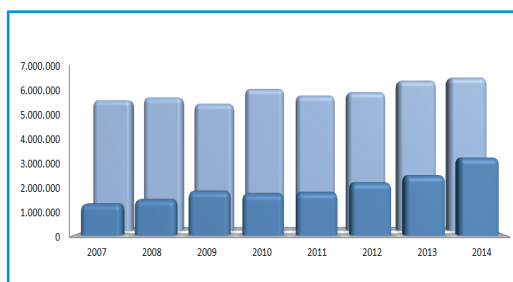
Prenesena električna energija

Dok zahtjevi za kvalitetom isporuke rastu, ukupna potrošnja električne energije u zemlji opada – u 2014. godini na rekordno niskih 3.1TWh

Rast domaće proizvodnje još uvijek ne prati razvoj prenosne infrastrukture, pa je proizvodnja od oko 3TWh na nivou višegodišnjeg prosjeka

Nepovoljni trendovi domaćih potreba za prenosom električne energije u potpunosti se kompenzuju radom crnogorskog elektroprenosnog sistema u elektroenergetskoj interkonekciji. Permanentni rast količina električne energije koja se preko crnogorskog sistema prenese za potrebe drugih, omogućio je rekordan prenos električne energije u 2014. godini u iznosu od 6.7TWh

Profil Kompanije

Osnovni podaci

Crnogorski elektroprenosni sistem AD (CGES) registrovan je kao akcionarsko društvo u Centralnom registru privrednih subjekata 27.3.2009. godine, pod brojem 40008972. Osnovna djelatnost Društva je prenos električne energije, šifra 3512, za koju je i licenciran od strane Regulatorne agencije za energetiku. Osnovni kapital Društva iznosi 155.108.283,12 eura, podijeljen je na 146.176.876 akcija nominalne vrijednosti 1,0611 euro.

Licenca za prenos električne energije, izdata je na osnovu člana 37 i člana 55 Zakona o energetici (Službeni list Crne Gore broj 28/10), člana 18 Statuta Regulatorne agencije za energetiku (Službeni list Crne Gore broj 7/11) i Odluke Odbora Regulatorne agencije za energetiku o izmjeni Licence za prenos električne energije broj 11/1541-1 od 11.7.2011. godine, a upisana u registru izdatih licenci pod brojem L-E-007.

Kao nacionalni operator prenosa električne energije, CGES je zadužen za razvoj, eksploataciju, upravljanje i održavanje prenosne mreže na teritoriji Crne Gore, u cilju stabilnog rada elektroenergetskog sistema i pouzdanog prenosa električne energije od proizvodnih objekata do velikih potrošača i distributivne mreže, kao i omogućavanja razmjene električne energije sa susjednim elektroenergetskim sistemima.

Pored osnovne, CGES obavlja i djelatnosti postavljanja električnih instalacija i opreme, projektovanja građevinskih i drugih objekata, grubih građevinskih radova, ostalih građevinskih i specijalizovanih radova, kao i telekomunikacija, za koju je licenciran od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Osnivanje i razvoj

Svoju osnovnu djelatnost Društvo temelji na višedecenijskom iskustvu u prenosu električne energije, koje je obavljalo u različitim organizacionim oblicima, još od izgradnje prve trafostanice prenosne mreže u Crnoj Gori – TS 110/35kV „Nikšić“, koja je puštena u pogon 1.jula 1957. godine, povezujući 110kV dalekovodom gradove Nikšić (Crna Gora) i Bileća (Bosna i Hercegovina). Pripreme za ovaj čin počele su još 8. januara 1954. godine, kada je osnovano preduzeće “Dalekovod” - Titograd čija je osnovna djelatnost bila izgradnja dalekovoda i trafostanica. Ovo preduzeće je obavljalo prenos, transformaciju električne energije i održavanje objekata prenosne mreže, pokrivajući južni i centralni dio tadašnje Socijalističke Republike Crne Gore. Već 1. maja 1955. godine u Bijelom Polju je osnovan “Elektroprenos - Bijelo Polje” za sjeverni dio Republike, koji je 15. jula 1957. godine pripojen preduzeću “Dalekovod”-Titograd. Od samog osnivanja, u sastavu ovog preduzeća postojala su dva pogona, jedan za prenos, transformaciju električne energije i održavanje objekata prenosne mreže i drugi za izgradnju objekata prenosne mreže. Od 1961. godine preduzeće posluje pod nazivom “Elektrocrnogora” – Titograd. U integracionim procesima s kraja sedamdesetih godina prošlog vijeka, kompanija postaje sastavni dio vertikalno integrisane

nacionalne elektroprivrede, koja prolazeći razne organizacione oblike, 1998. godine postaje akcionarsko društvo - Elektroprivreda Crne Gore AD – Nikšić.

Akcionarsko društvo „Prenos” - Podgorica, osnovano je, Odlukom o restrukturiranju putem odvajanja uz osnivanje novog društva, koju je donijela Skupština akcionara Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić 23.03. 2009. godine, što je bila direktna posljedica relevantnih preporuka i regulativa Evropske Unije o deregulaciji energetskog sektora. Na prvoj redovnoj Skupštini akcionara, koja je održana 25.6.2010. godine, donesena je odluka o promijeni naziva Društva, tako da počev od 02.07.2010. godine, kada je ova promjena registrovana kod CRPS-a, Društvo posluje pod nazivom Crnogorski elektroprenosni sistem AD.

Objekti elektroprenosnog sistema

Elektroprenosni sistem u Crnoj Gori, prema Zakonu o energetici čine postrojenja i dalekovodi 110kV, 220kV, 400kV napona, kao i transformatori prenosnog odnosa 110/x. Dalekovodnu mrežu elektroprenosnog sistema čine :

- ◆ 30 dalekovoda 110 kV ukupne dužine 551,3 km, jedan podzemni kablovski vod dužine 3.6km i pet dalekovoda ukupne dužine 121,2km koji rade na 35kV naponu;
- ◆ osam dalekovoda 220 kV ukupne dužine 337,4 km i
- ◆ pet dalekovoda 400 kV ukupne dužine 283,3 km.

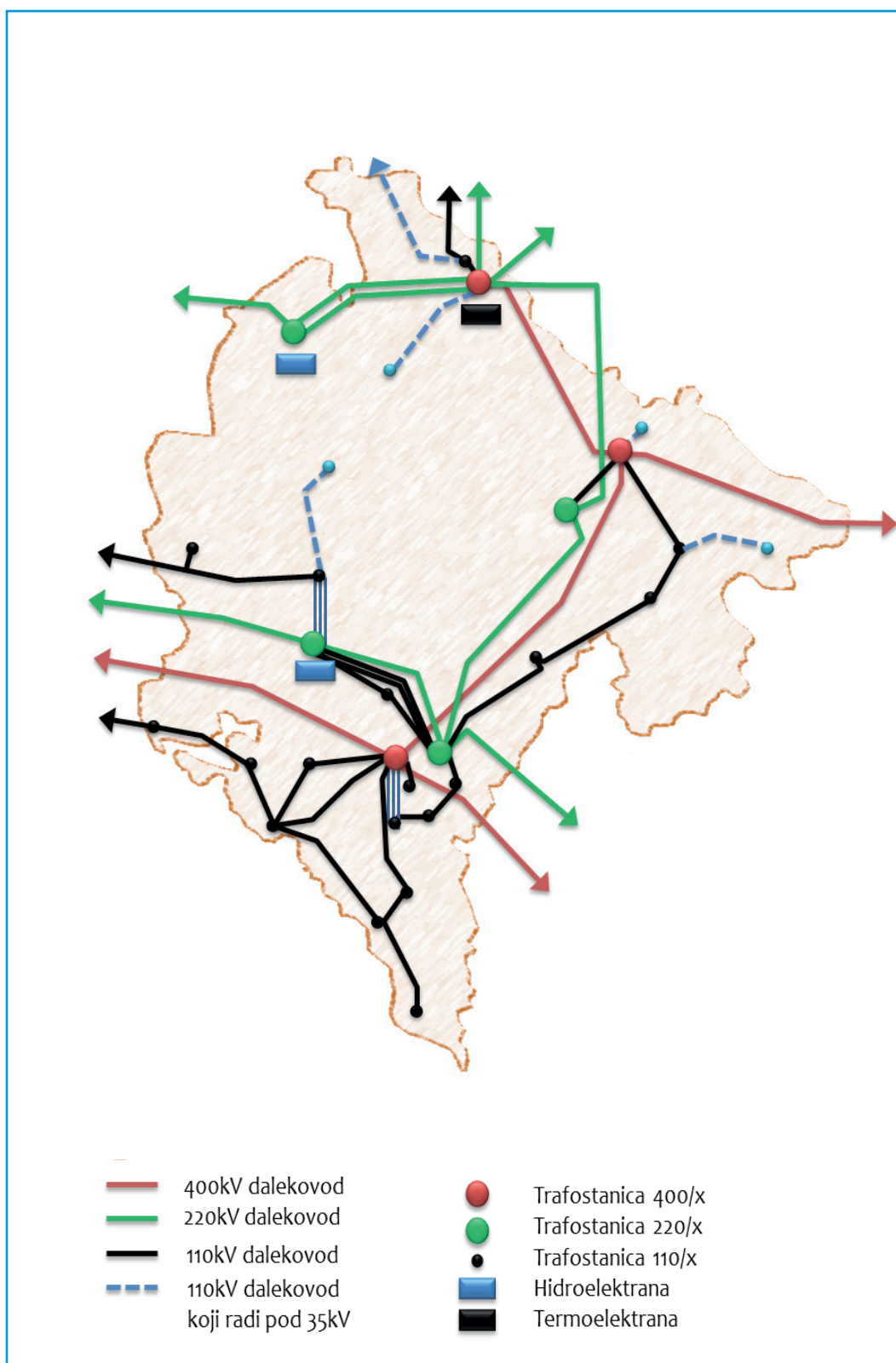
Ovako izgrađena prenosna mreža omogućava dobru povezanost mreže u Crnoj Gori sa susjednim sistemima na sva tri naponska nivoa, pa je sistem Crne Gore sa susjednim elektroenergetskim sistemima povezan:

- ◆ sa elektroenergetskim sistemom Srbije, preko dva 220 kV DV („Pljevlja 2 – Bajina Bašta” i „Pljevlja 2 – Požega”), kao i sa 110 kV DV „Pljevlja 1 – Potpeć”,
- ◆ sa elektroenergetskim sistemom Kosova, preko jednog 400 kV DV „Ribarevine – Peć”,
- ◆ sa elektroenergetskim sistemom Bosne i Hercegovine preko jednog 400 kV DV („Podgorica 2 – Trebinje”), dva 220 kV DV (HE „Perućica – Trebinje” i HE „Piva – Sarajevo”), te sa dva 110 kV DV („Herceg Novi – Trebinje” i „Vilusi/Nikšić – Bileća”), 110kV dalekovodom „Pljevlja – Čajniče”, koji radi u režimu 35kV i
- ◆ sa elektroenergetskim sistemom Albanije preko 400 kV DV „Podgorica 2 – Tirana” i 220 kV DV „Podgorica 1 – Koplik”.

Tabela 1:

Elektroenergetski vodovi u vlasništvu Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD.

Elektroenergetski vodovi:			u Crnoj Gori [km]	Ukupna dužina[km]
400kV dalekovodi	1	Podgorica2 – Trebinje	61,4	89,4
	2	Podgorica2-Ribarevine	84,7	84,7
	3	Ribarevine-Peć	53,1	79,2
	4	Ribarevine - Pljevlja2	54,8	54,8
	5	Podgorica - Tirana	29,3	126
	UKUPNO		283,3	513
220kV dalekovodi	1	Perućica-Trebinje	42,5	63,2
	2	Podgorica 1-Perućica	34,1	34,1
	3	Podgorica 1-Albanija	21	65,6
	4	Podgorica 1 - Mojkovac	72,1	72,1
	4	Mojkovac -Pljevlja 2*	44,9	81,6
	6	Piva-Pljevlja 264	49,8	49,8
	7	Piva-Pljevlja 265	49,6	49,6
	8	Piva-Lukavica(Buk Bijela)	23,4	25
UKUPNO		337,4	441	
110kV dalekovodi	1	Podgorica 2-Virpazar	30	30
	2	Virpazar - Bar	16,4	16,4
	3	Podgorica 2-Budva	36	36
	4	Podgorica 1-Podgorica 3	3,9	3,9
	5	Podgorica 2- Podgorica 4	3,5	3,5
	6	Podgorica1-Podgorica2,I	5,8	5,8
	7	Podgorica1-Podgorica2,II	5,9	5,9
	8	Podgorica 2 – Podgorica5	11,7	11,7
	9	Podgorica 2 – Kap,II	8	8
	10	Podgorica2-KAP, III	8,1	8,1
	11	Bar - Budva	33,4	33,4
	12	Bar - Ulcinj	23,7	23,7
	13	Budva - Cetinje	11,5	11,5
	14	Budva-Tivat	17,4	17,4
	15	Podgorica2-Cetinje	31,7	31,7
	16	Tivat-Herceg Novi	20,7	20,7
	17	Herceg Novi- Trebinje	15,6	30,8
	18	Perućica - Danilovgrad	17,1	17,1
	19	Perućica-Nikšić 3	13,5	13,5
	20	Podgorica - Danilovgrad	17,6	17,6
	21	Podgorica – EVP Trebešica	36,1	36,1
	22	EVP Trebešica -Andrijevića	30,8	30,8
	23	Andrijevića- Berane	17,1	17,1
	24	Berane - Ribarevine	21,1	21,1
	25	Ribarevine - Mojkovac	14	14
	26	Nikšić - Bileća	55,6	59,5
	27	Pljevlja 1 – Pljevlja 2	2,8	2,8
	28	Totčjep - Vilusi	0,5	0,5
UKUPNO		505,9	525,0	
110kV kablovi	1	Podgorica 3 - Podgorica 5	3,6	3,6
	UKUPNO		3,6	3,6
dvostruki 110kV dalekovodi	1	Perućica – Podgorica vod II i III	32,6	32,6
	2	Perućica – Nikšić vod I i II	12,8	12,8
	UKUPNO		45,4	45,4
110kV dalekovodi pod 35kV naponom	1	Pljevlja 1 - Čajniče	20,8	25,8
	2	Nikšić - Brezna	29,2	29,2
	3	Pljevlja 1 - Žabljak	38,5	38,5
	4	Berane - Rožaje	24,1	24,1
	5	Ribarevine - Nedakusi	8,6	8,6
	UKUPNO		121,2	126,2
UKUPNO NA SVIM NAPONSKIM NIVOIMA			1342,2	1699,6

Slika 1

Elektroprenosni sistem Crne Gore na 31.12.2013. godine

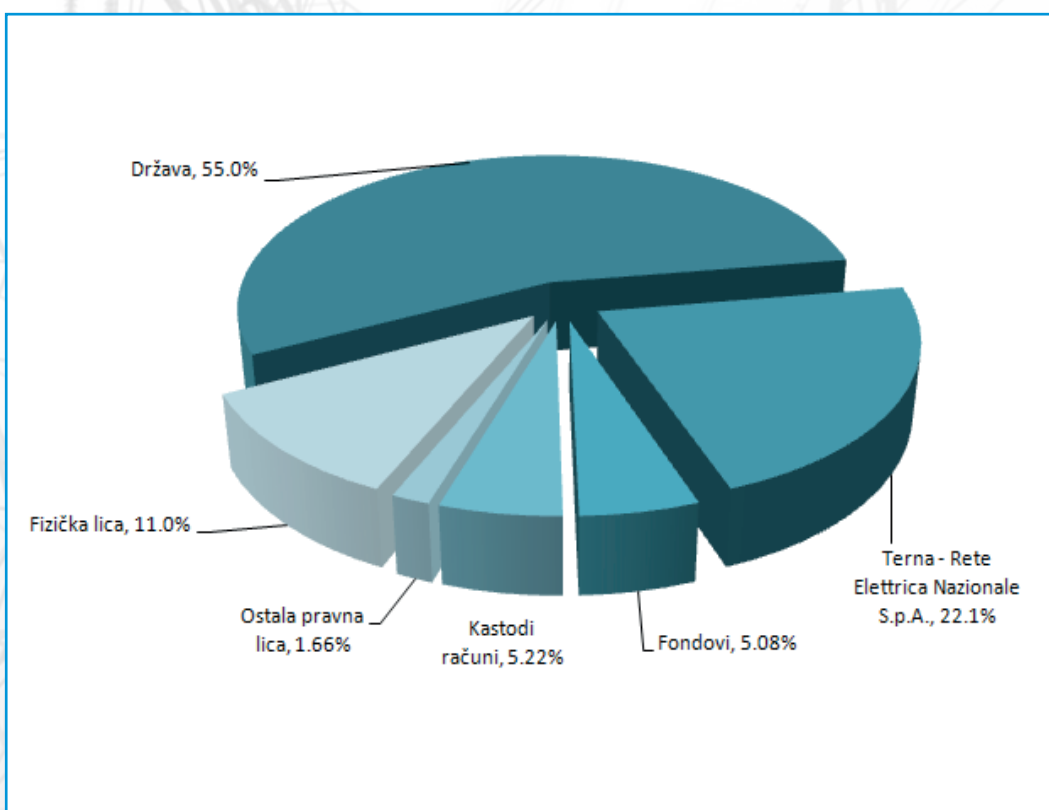
Korisnici prenosnog sistema

Na elektroprenosnu mrežu u vlasništvu CGES-a priključene su tri velike elektrane – HE „Perućica“, HE „Piva“ i TE „Pljevlja“, kao i tri direktna potrošača – Kombinat aluminijuma Podgorica, Željezara Nikšić i Željeznička infrastruktura Crne Gore, dok se preko distributivne mreže električnom energijom indirektno napaja oko 370.000 registrovanih distributivnih potrošača.

Osim proizvođača i snabdjevača električnom energijom, koji su licencirani za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti na teritoriji Crne Gore, prenosnu mrežu, u cilju pristupa prekograničnim prenosnim kapacitetima, koristi i dvadesetak regionalnih trgovaca električnom energijom.

Vlasnička struktura

Ukupan broj akcionara Društva na dan 31.12.2014. godine bio je 8.021. Država Crna Gora, kao većinski vlasnik, posjeduje 55,00 % akcija Društva, strateški partner, italijanski operator prenosnog sistema – Terna Rete Elettrica Nazionale S.p.A posjeduje 22,0889 % akcija, dok su na dan 31.12.2014. godine fizička lica posjedovala 10,9559 % akcija, fondovi zajedničkog ulaganja 5,0805 %, kastodi računi 5,2162 %, a ostala pravna lica 1,6585 % akcija. Deset najvećih akcionara Društva posjeduje gotovo 90% akcija.

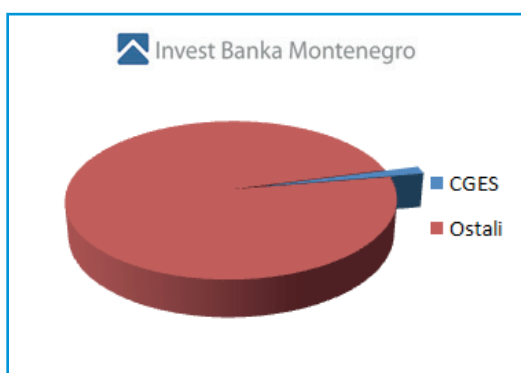
Grafik 1

Vlasnička struktura CGES-a na dan 31.12.2014. godine

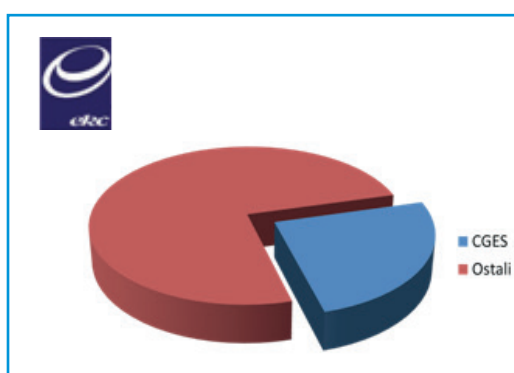
Učešće CGES-a u kapitalu drugih društava

CGES je na dan 31. 12. 2014. godine bio vlasnik 4140 akcija nominalne vrijednosti 51,1292 eura, što čini učešće od 1,5290 % u kapitalu Invest Banke Montenegro AD Podgorica.

Kao jedan je od četiri osnivača, CGES posjeduje udio koji iznosi 49.548,31 euro i čini 25,00 % kapitala Elektroenergetskog koordinacionog centra doo, sa sjedištem u Beogradu (EKC). EKC je osnovan 1993. godine, sa svrhom koordinacije rada elektroenergetskih sistema Crne Gore, Srbije i Makedonije, a vremenom je prerastao u referentnu konsultantsku kuću na prstoru Jugoistočne Evrope, istovremeno pružajući permanentnu ekspertsku pomoć CGES-u i ostalim vlasnicima, kako u operativnom radu, tako i na planu strateškog planiranja.

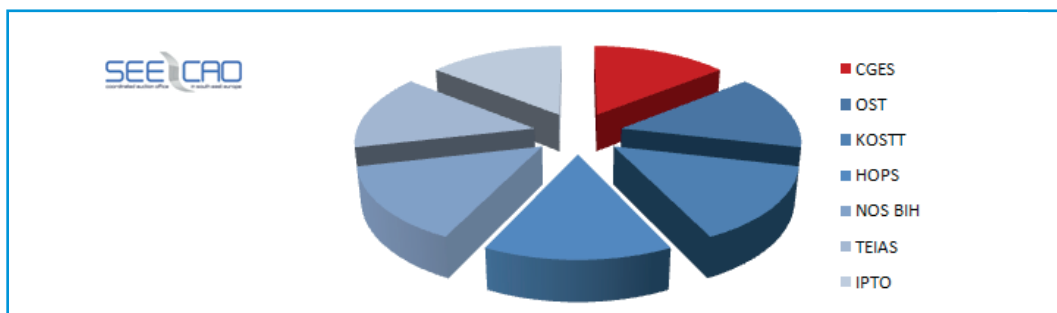

Grafik 2 -
Vlasnički udio CGES-a u Invest Banci Montenegro

Grafik 3 -
Vlasnički udio CGES-a u EKC-u

Prateći primjer formiranja sedam evropskih regiona, a u skladu sa Regulativom evropske komisije 1228/2003, Ministarski savjet Energetske zajednice donio je odluku o formiranju VIII Regiona 27. Juna 2009. godine, sa ciljem implementacije zajedničkih procedura upravljanja zagušenjima u prenosnoj mreži na prostoru zemalja članica. U skladu sa odredbama Regionalnog akcionog plana o otvaranju veleprodajnog tržišta i Evropskim ciljnim modelom za trgovinu električnom energijom, operatori prenosa iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunije, Crne Gore, Albanije, Makedonije, Kosova, Grčke i Turske, formirali su 2012. godine projektnu kompaniju sa sjedištem u Podgorici čiji je cilj da stvori preduslove za rad regionalne aukcijske kuće za dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta. Projektna kompanija je na početku 2014. godine prerasla u funkcionalnu aukcijsku kuću – SEE CAO, d.o.o. Podgorica, u kojoj je CGES vlasnik ravnopravan sa još šest regionalnih operatora sistema.

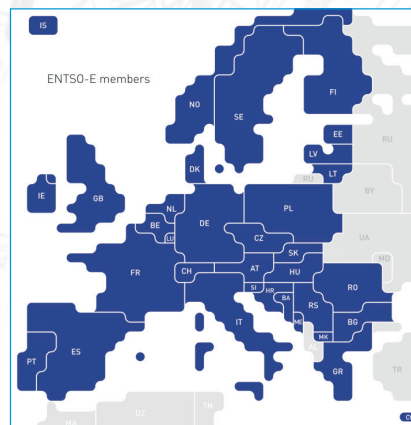
Grafik 4
Vlasnički udio CGES-a u SEE CAO

Međunarodna saradnja

Članstvo u ENTSO-E

CGES sarađuje sa evropskim operatorima prenosnih sistema u okviru Evropske mreže operatora prenosnih sistema - ENTSO-E. Cilj saradnje, deklarisan i Regulativom Evropskog parlamenta 714/2009 od 13.7.2009. godine je promocija uspostavljanja i omogućavanje funkcionisanja regionalnog i unutrašnjeg tržišta električne energije Evropske Unije, prekogranične trgovine, kao i obezbjeđenje optimalnog upravljanja, kooordinisanog rada i odgovarajućeg tehničkog razvoja evropskog elektroprenosnog sistema.

Kao jedan od osnivača ENTSO-E organizacije, koja danas broji 41 članicu iz 34 evropske države, CGES nastoji da deklarisanе ciljeve organizacije realizuje na prostoru Crne Gore, dok na nivou asocijacije učestvuje u donošenju odluka i primjenjuje zajedničke instrumente za rad evropske interkonekcije, kako bi se osigurala koordinacija normalnim i vanrednim uslovima.

Slika 2

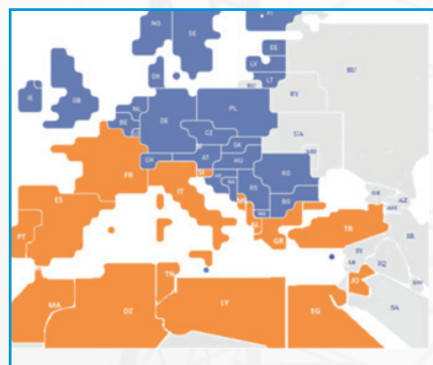
Zemlje članice ENTSO-E

Kontrolni Blok SMM

Crnogorski elektroprenosni sistem AD administrira i upravlja ENTSO-E kontrolnom oblašću Crna Gora. Kontrolna oblast Crna Gora dio je Kontrolnog bloka SMM, koji obuhvata još i kontrolne oblasti Srbije i Makedonije. Koordinaciju SMM bloka obavlja operator prenosnog sistema Srbije – EMS, sarađujući sa CGES-om i makedonskim operatorom prenosnog sistema MEPSO.

Članstvo u MedTSO-u

U okviru Asocijacije operatora prenosnih sistema zemalja Mediterana – Med TSO, CGES sarađuje sa operatorima prenosnih sistema mediteranskih zemalja. Ova Asocijacija je osnovana sa ciljem promovisanja koordinacije razvojnih planova i rada elektroprenosnog sistema Med – TSO zemalja, a CGES kao jedan od osnivača Med – TSO asocijacije, koja ima 17 članova, nastoji da doprinese ostvarivanju deklarisanih ciljeva, donošenju odluka i radu ove asocijacije.

Slika 3

Zemlje članice MedTso

Kalendar značajnih događaja u 2014. godini

Februar

07

Februar

Prvi visokonaponski podzemni kabl zvanično pušten u trajni rad

Prvi 110 kilovoltni kablovski vod u prenosnoj mreži Crne Gore, koji povezuje trafostanice 110/10 KV „Podgorica 3“ na Cvijetinom Brijegu i „Podgorica 5“ na Zabjelu, pušten je u trajni pogon. Osim što simbolično označava početak novog pristupa u razvoju prenosnog sistema na urbanim područjima u Crnoj Gori, ovaj elektroenergetski objekat značajan je zbog činjenice da je povezao dva, do tada, radijalno napajana elektroenergetska čvora, obezbjeđujući im dvostrano napajanje, odnosno povećanje sigurnosti i pouzdanosti snabdijevanja potrošača sa područja Zabjela, Cvijetinog brijega i Starog aerodroma električnom energijom. Direktna investicija u kabal iznosila je oko dva miliona eura, a CGES je paralelno investirao u povezane trefostanice još milion eura.

24

Februar

Odobrena isplata dividendi

Na III vanrednoj skupštini akcionara, održanoj 24.2.2014. godine, donesena je Odluka o isplati dividende za 2012. godinu. Ukupna dobit Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD ostvarena u 2012. godini iznosi 6.551.490,47 eura, od čega je akcionarima, po odbitku poreza na dobit isplaćeno 5.961.856,33 €. Neto iznos dividende po akciji bio je 0,0408 €.

Mart

28

Mart

Potpisan ugovor o izgradnji priključnih dalekovoda TS 400/110kV, „Lastva“ od Lastve do Čeva

U okviru realizacije aktivnosti na povezivanju EES-a Crne Gore i Italije, a nakon nabavke sprovedene prema procedurama Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj (EBRD) 17.03.2014. god. potpisan je Ugovor za projektovanje, nabavku opreme i izgradnju DV 2x400 kV „Lastva-Trebnje“ i „Lastva-Pljevlja“ (dionica Lastva-Čevo) i 400 kV „Lastva-Podgorica“ (dionica Lastva-Čevo) sa renomiranom španskom kompanijom „Iberdrola“. Realizacijom ovoga ugovora, uz ugovor za izgradnju TS „Lastva“, koji je krajem 2013.god. potpisan sa kompanijom „Siemens“, obezbijediće se izgradnja energetske infrastrukture koja će omogućiti povezivanje podmorskog kabla sa crnogorskim EES-om.

28

Mart

CGES se pridružio „Satu za planetu“

Već tradicionalno, CGES se i u 2014. godini pridružio globalnoj akciji „Sat za planetu“, koju u Crnoj Gori promoviše nevladina organizacija „Green Home“. Simboličnim gašenjem rasvjete na svojim objektima, te estimacijom uštede u relanom vremenu, usljed sprovođenja jednosatne akcije gašenja rasvjete od strane građana i privrednih subjekata, naša kompanija i simbolično je potvrdila predanost održivom razvoju, podsticanju energetske efikasnosti i obnovljivih izvora električne energije, a sve u cilju očuvanja životne sredine. Optimalno planirana i

redovno održavana elektroenergetska mreža kojom se upravlja na efikasan način, nezamjenljiv je segment efikasnog samoodrživog energetskog sistema. Dalji razvoj sistema planiramo upravo svjesni i ove činjenice.

April

07

April

Ugovorena izgradnja nove tarafostanice u Nikšiću

Potpisani ugovori za realizaciju projekata izgradnje TS 110/35 kV „Kličevo“ i 110 kV kabla „Nikšić-Kličevo2, u iznosu od 5,1 mil € sa konzorcijumom „Novi Volvo- Eminent- Ing Invest-Institut Sigurnost - EuroZox“, (TS Kličevo), odnosno 3,3 mil € sa konzorcijumom „Bemax-Energomontaža i-Institut Sigurnost“, (110 kV kabal).„

Značaj ovog projekta izgradnje TS 110/35 kV „Kličevo“ i 110 kV kabla „Nikšić-Kličevo“, osim pouzdanijeg i sigurnijeg snabdijevanja potrošača električnom energijom je u tome što će omogućiti priključenje novih proizvodnih kapaciteta na prenosnu mrežu, tj. Vjetro parka Krnovo, elektrovučnog postrojenja za potrebe Željezničke infrastrukture, kao i potrošača koji će biti priključeni na elektrodistributivnu mrežu.

Jun

13

Jun

Početak prinudnih naplata potraživanja između CGES-a i EPCG

Neriješena potraživanja sa Elektroprivredom Crne Gore iz 2013. godine, kao i uporno odbijanje tog subjekta da postupi u skladu sa važećim odlukama Regulatorne agencije za energetiku i plati korišćenje prenosne mreže u svojstvu proizvođača („G-komponenta“), kulminirala su 13. juna, podnošenjem zahtjeva za prinudnu naplatu potraživanja po osnovu energije za balansiranje energije isporučene za pokrivanje gubitaka u prenosnoj mreži u prvoj polovini 2013. godine, od strane EPCG. Zasnovoano na metodologiji RAE, CGES je podnio zahtjev za prinudnu naplatu mrežarine u istom periodu, a onda i za naplatu „G“-komponente od početka 2014. godine. Svi sporovi, izuzev naplate „G“-komponente, trenutno su predmet pregovora na relaciji CGES, EPCG, Ministarstvo ekonomije, dok se za pitanje „G“-komponente očekuje dosljedna primjena propisa donesenih od strane nadležnih državnih organa.

24

Jun

Potpisan ugovor o priključenju operatora distributivnog sistema

Okončanje procesa razdvajanja elektroenergetskog sektora dug je i tehnički zahtjevan posao, koji je neophodno obaviti na način koji neće ugroziti snabdijevanje krajnjih potrošača. Premda je još Zakonom o energetici iz 2010. godine propisana obaveza zaključivanja ugovora o priključenju svih postojećih korisnika, ovaj posao bilo je moguće obaviti tek nakon četiri godine. CGES je uspio da usaglas i potpiše ovakv ugovor sa operatorom distributivnog sistema 24.6.2014. godine. Ugovorom se definišu prava i baveze dva operatora u pogledu upravljanja, rukovanja i održavanja opreme na tačkama priključenja. Inicijativa našeg Društva, urodila je plodom osim kod operatora distribucije još kod dva od tri velika potrošača direktno priključena na prenosnu mrežu, a u narednom periodu se očekuje potpisivanje ugovora i sa proizvođačima električne energije. Na taj način će biti u potpunosti zaokruženo regulisanje međusobnih prava i obaveza svih subjekata priključenih na prenosni sistem, a međusobni odnosi uređeni na mnogo primjereniji način u odnosu na dosadašnju višedecenijsku praksu.

27
Jun**Redovna Skupština akcionara i novi Odbor direktora**

V Redovna Skupština akcionara CGES-a održana je 27.6.2014. godine. Pored odluka o usvajanju Izvještaja o poslovanju za 2013. godinu, Finansijskih iskaza za 2013. godinu sa izvještajem revizora, te odluke o izboru revizora za 2014. godinu, na Skupštini su izabrani članovi Odbora direktora, koji od tog dana čine: predsjednik Dragan Laketić, zamjenik predsjednika Luigi De Francisci i članovi Igor Noveljić, Nusret Ećo, Vesna Bracanović, Francesco Becalli i Lazar Janinović.

Jul01
Jul**Druženje zaposlenih za Dan Društva**

Povodom 1. jula, Dana CGES-a, rukovodstvo i Sindikalna organizacija su 5.jula za zaposlene i članove njihovih porodica upriličili druženje na Ivanovim Koritima. Dobra atmosfera i pozitivni utisci najbolja su preporuka za dalju saradnju sindikata i posloводства na zajedničkom cilju – obezbjeđenja adekvatnih uslova za rad i njegovanje dobrih međuljudskih odnosa u Kompaniji.

03
Jul**Agencija utvrdila korekcije regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena**

U skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima i Pravilima za izmjenu tarifa, Regulatorna agencija za energetiku utvrdila je korekcije tarifa za prenos električne energije, a usljed korekcija troškova, korekcije povrata na sredstva, izvršene procjene imovine, koju je Regulator naknadno korigovao, te uvedene naknade koju plaćaju proizvođači električne energije u zemlji. Premda ukupni odobreni prihod operatora nije bitno umanjen, način njegovog prikupljanja uslovio je značajno teže poslovanje CGES-a, a posebno po pitanju likvidnosti i to dominantno zbog odbijanja EPCG da u potpunosti primijeni novouspostavljeni regulatorni okvir.

11
Jul**Radionica i okrugli sto na temu "Priključenja obnovljivih izvora energije"**

U organizaciji i pod pokroviteljstvom CGES-a, 10. i 11.7.2014. godine u Podgorici je održana radionica na temu "Priključenja obnovljivih izvora električne energije". Dvodnevnim prezentacijama i diskusijama, koje su vodili predavači EKC-ovog Centra za inovaciju znanja, prisustvovali su predstavnici Regulatorne agencije za energetiku, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici, Ministarstva energetike, Crnogorskog operatora tržišta električne energije, Elektroprivrede Crne Gore i KfW banke. Radionica i okrugli sto, samo je jedna u nizu rasprava, kroz koje CGES nastoji da upozna stručnu javnost sa aktuelnim dešavanjima na nivou ENTSO-E interkonekcije, kao i propisima čija je priprema na nivou EU i zemalja kandidata povjerena operatorima prenosnih sistema.

Avgust08
Avgust**Nova odluka o "G-komponenti"**

Nakon Odluke koja je donesena 2013. godine, početkom avgusta 2014. godine, Odbor Regulatorne Agencije za energetiku je donio Odluku o odobravanju naknada i cijena koje plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica za angažovanje prenosnog kapaciteta.

Usled odbijanja EPCG da zaključi Ugovor o korišćenju prenosnog sistema za potrebe proizvođača električne energije za 2014. godinu i povraćaja faktura koje je CGES ispostavljao

saglasno Odluci Regulatora, CGES je pokrenuo postupke prinudne naplate za cjelokupnu 2014. godinu. U ovim postupcima EPCG je u zakonskom roku izjavljivala prigovore Privrednom sudu Crne Gore, koji je iste usvajao i predmete upućivao u parnični postupak, radi utvrđenja činjeničnog stanja. Jedna od ovih faktura, naplaćena je po osnovu Rješenja o izvršenju za decembar 2014. godine, u iznosu od 1.062.703,46 €.

Oktobar

06
Oktobar
-
12
Oktobar

Rekord u kvalitetu regulacije

Godina 2014. obilježena je izuzetno kvalitetnim radom kontrolne oblasti Crna Gora, kojom unutar zajedničkog SMM kontrolnog bloka, upravlja CGES. U drugoj nedjelji oktobra, regulacija snage razmijene sa susjednim sistemima dovedena je na rekordnih 93% svođenja neželjenih odstupanja kontrolne oblasti od plana u preporučeni opseg od ± 20 MW. Rekordni kvalitet regulacije unutar SMM bloka uslijedio je kao kruna konstantno dobre regulacije od uspostavljanja balansnog mehanizma. Zahvaljujući tome rad crnogorske kontrolne oblasti bio bolji od ostalih oblasti u bloku u 87% vremena tokom godine, a regulisano je i kompletan kumulativ neželjenih odstupanja iz prethodnog perioda. Ovakvim radom kompletan crnogorski elektroenergetski sektor se izdigao na novi nivo kvaliteta rada u ovom segmentu, a uspostavljeni balansni mehanizam, i pored finansijskih nedorečenosti, dokazao je svoju punu tehničku opravdanost.

Novembar

28
Novembar

28.11. Prva koordinisana aukcija prekograničnih kapaciteta

Nakon višegodišnjih aktivnosti na usaglašavanju zajedničkog pristupa alokaciji prekograničnih prenosnih kapaciteta u Jugoistočnoj Evropi, zajednička aukcijska kuća, čiji su vlasnici sedam regionalnih operatora prenosnog sistema, sprovela je prvu koordinisanu aukciju za dodjelu prekograničnih prenosnih kapaciteta. Aukcijska kuća, SEE CAO sa sjedištem u Podgorici, je prva funkcionalna regionalna inicijativa u oblasti energetike, a njenim osnivanjem i omogućavanjem rada prenosne kompanije Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Albanije, Kosova, Grčke, Turske i Crne Gore pokazali su svoju punu posvećenost ispunjavanju svojih obaveza koje proističu iz primjene trećeg paketa energetske propisa EU, odnosno Energetske zajednice. Početak koordinisanih aukcija, posebno je značajan za Crnu Goru zbog činjenice da je tim događajem jedina regionalna energetska kompanija, sa sjedištem u našoj zemlji potvrdila svoju spremnost i funkcionalnost, a ustupanjem svojih granica u koordinisani mehanizam Crna Gora je, zajedno sa Bosnom i Hercegovinom oslobođena sudskih procesa koji je Sekretarijat energetske zajednice pokrenuo protiv Srbije, Makedonije, Albanije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, zbog nepoštovanja Sporazuma o osnivanju Energetske zajednice u ovom domenu.

28
Novembar

Potpisan Ugovor o izgradnji 400kV dalekovoda „Čevo – Pljevlja“

Nakon nabavke sprovedene prema procedurama Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj (EBRD) 28.11.2014.god potpisan Ugovor za projektovanje, nabavku opreme i izgradnju DV 400 i 400 i 110 kV „Čevo-Pljevlja“ sa konzorcijumom „Energoinvest BiH -Energomontaža Srbija“. Potpisivanjem ovoga ugovora kompletirani su ugovori za realizaciju svih projekata koji su dio interne crnogorske mreže a vezani su za realizaciju povezivanja EES-a Crne Gore i Italije.

Tehnički podaci

Investicije

U toku 2014.god. vođene su aktivnosti na realizaciji investicionih projekata u iznosu od 28,2 mil €. Zbog značajnog iznosa sredstava kao i velikog broja projekata, realizaciji investicionog plana se poklanja posebna pažnja. Projekti vezani za realizaciju povezivanja EES-a Crne Gore i Italije su realizovani u planiranom obimu s tim da su ugovori koji su sklopljeni za realizaciju izgradnje dalekovoda značajno povoljniji od plana, što je za posljedicu imalo da procenat finansijske realizacije ovog dijela plana ne odslikava dovoljno dobro realno visok procenat ispunjenosti planiranih obaveza. Ulaganje u ostatak EES-a Crne Gore planirano u iznosu od 8,8 mil € je realizovano sa izuzetno dobrih 98,4%. Kao najznačajnije izdvajamo projekte u nastavku.

Osim dobre realizacije pripadajućeg dijela projekta povezivanja Crne Gore i Italije, u 2014. godini ostvareno je rekordnih

98.4 %

*plana investicija u ostalu
domaću prenosnu infrastrukturu*

1. TS 400/110 kV „Lastva“, 400 kV DV „Lastva-Čevo“ i „Čevo-Pljevlja“

TS „Lastva“, 400 kV DV „Lastva - Čevo“ i 400 kV DV „Čevo - Pljevlja“ je ugovorena obaveza iz Ugovora o koordinaciji projekta u pogledu realizacije visokonaponskog jednosmjernog podmorskog kabla između Crne Gore i Italije. Važno je napomenuti da će se izgradnjom TS 400/110/35 kV „Lastva“, dugoročno riješiti pitanje sigurnosti i pouzdanosti napajanja električnom energijom crnogorskog primorja.

Projekat podrazumijeva izgradnju:

- ◆ TS 400/110/35 kV „Lastva“, snage 2x300 MVA u GIS izvedbi;
- ◆ 400 kV DV „Lastva - Čevo“, po principu ulaz-izlaz, od TS Lastve do DV „Podgorica - Trebinje“ i dio 400 kV DV „Lastva - Pljevlja“. Dalekovod 400 kV od Lastve do Čeva je oko 35 km, sa paralelnim jednim jednosistemskim i jednim dvosistemskim vodom.
- ◆ 400 kV DV „Čevo - Pljevlja“ dužine 115 km se kao dvostruki vod gradi u dužini 40 km od Brezana do Kosanice. Izgradnjom ovog DV će se zatvoriti interni crnogorski prsten i poboljšati pouzdanost elektroenergetskog sistema.

Za sve djelove projekta, aktivnosti su se u 2014. godini odvijale planiranom dinamikom u skladu sa potpisanim ugovorima.

2. Izgradnja TS 110/35/10 kV „Kotor“ (Škaljari) i 110 kV DV „Tivat-Kotor“ (IP 001)

Izgradnja TS 110/35/10 kV „Kotor“ (Škaljari) i 110 kV DV „Tivat - Kotor“ je projekat priključenja jednog od najznačajnijih turističkih centara Crne Gore na prenosnu mrežu, čime bi se značajno smanjio problem snabdijevanja potrošača kotorske opštine električnom energijom.

Realizacija projekta podrazumijeva:

- ◆ izgradnju TS 110/35 kV „Kotor“ (Škaljari) 2x20 MVA u GIS-u;
- ◆ izgradnju dalekovoda 110 kV „Tivat – Kotor“ i
- ◆ ugradnja novog transformatora 110 /35 kV, 20 MVA.

Završeni su predviđeni radovi na izgradnji TS 110/35 kV „Kotor“.

U toku 2014. godine urađena projektna dokumentacija za izgradnju DV 110 kV „Tivat – Kotor“, obezbijedena oprema i čelična konstrukcija, takođe je potpisan ugovor za nabavku novog transformatora 110 /35 kV, 20 MVA.

Završetak projekta se očekuje u toku 2015.god.

3. Izgradnja TS 110/10 kV „Kličevo“ i priključni vodovi (IPI 012)

Značaj ovog projekta, osim pouzdanijeg i sigurnijeg snabdijevanja potrošača električnom energijom je u tome što će omogućiti priključenje novih proizvodnih kapaciteta na prenosnu mrežu, tj. Vjetro parka Krnovo, elektrovučnog postrojenja za potrebe Željezničke infrastrukture, kao i potrošača koji će biti priključeni na elektrodistributivnu mrežu.

Projekat podrazumijeva izgradnju:

- ◆ TS 110/10 kV „Kličevo“ u GIS izvedbi, na lokaciji postojeće TS 35/10kV „Kličevo“
- ◆ kablovskog voda 110 kV dužine četiri kilometra do postojeće TS 110/35kV „Nikšić“,
- ◆ opremanje pripadućeg polja, te modernizaciju i ugradnju sistema zaštita i upravljanja u postojećoj TS 110/35kV „Nikšić“.

U toku 2014. godine potpisani su ugovori za izgradnju po sistemu ključ u ruke, vrijednosi 8.4 mil.€, urađen najveći dio tehničke dokumentacije u skladu sa ugovorenom dinamikom i isporučen značajan dio elektro opreme.

Završetak projekta se očekuje u toku 2015.god.

4. Rekonstrukcija sistema zaštita u cijeloj mreži (IPR 006b)

U cilju modernizacije sistema zaštita i upravljanja u svim TS, planirana je ugradnja mikroprocesorske opreme zaštite i upravljanja. CGES je u prethodnom periodu izvršio rekonstrukciju sistema zaštita (ugradnju novih ormara zaštite i upravljanja) u 400 kV mreži. Realizacija projekta rekonstrukcije sistema zaštita u 220 kV i 110 kV mreži je podijeljena u faze.

U toku 2014. godine su vođene aktivnosti na realizaciji prve faze u okviru koje se uspješno vršila realizacija ugovora potpisanog krajem 2013. godine. Ugovor obuhvata isporuku opreme, izradu projektne dokumentacije i izvođenje radova na rekonstrukciji zaštite i upravljanja u TS 400/110 kV „Podgorica 2“ (110 kV postrojenje), TS 400/220/110 kV „Pljevlja 2“ (220 i 110 kV postrojenje) i TS 220/110/35 kV „Mojkovac“.

Svi planirani poslovi za 2014. godinu su urađeni na vrijeme, te se do kraja septembra 2015. godine očekuje uspješno okončanje poslova predviđenih prvom fazom projekta .

Paralelno sa implementacijom prve faze, u toku 2014. godine se radilo na pripremi koncepta i tenderske dokumentacije konačnu fazu, rekonstrukcije sistema zaštita i upravljanja u prenosnoj mreži.

Završetak projekta se očekuje u toku 2018.god.

5. Proširenje TS 220/110/35kV „Mojkovac“

Nakon okončanja rekonstrukcije postrojenja 220/110/35 kV „Mojkovac“ 2013. godine, kao prioritet se prepoznao projekat proširenja TS 220/110/35kV „Mojkovac“, za jedno novo transformatorsko polje 110/35 kV, koje će obezbijediti kritrijum n-1 u transformaciji 110/35 kV u tački prenosne mreže sa koje se napaju opštine Mojkovac i Kolašin. Takođe je projekat važan i aspekta obezbjeđivanja uslova za priključenje obnovljivih izvora električne energije, u prvom redu malih HE, te sa aspekta obezbjeđivanja uslova za nesmetan razvoj i drugih investicionih projekata na području Mojkovca i Kolašina.

Realizacija projekta podrazumijeva:

- ◆ izgradnju novog 110 i 35 kV transformatorskog polja i rekonstrukciju sopstvene potrošnje trafostanice i
- ◆ nabavku novog transformatora 110 /35 kV, 20 MVA.

U toku 2014. godine potpisan je ugovor za nabavku novog transformatora 110/35 kV, 20 MVA kao i ugovor za izgradnju novih transformatorskih polja i ugradnju transformatora po sistemu “ključ u ruke”. Obezbijeđena je građevinska dozvola, tako da se nakon završetka tehničke dokumentacije očekuje početak izgradnje.

Završetak projekta se očekuje u toku 2016. god.

6. Izmještanje dalekovoda 110 kv „Nikšić-Bileća“ iz rejonu Dragova Luka

Dalekovod 110 kv „Nikšić-Bileća“ je izgrađen 1957. godine po svim tada važećim propisima. Međutim, posljednjih decenija je objekat u jednom dijelu trase dužine oko šest kilometara napadnut nelegalnom izgradnjom objekata razne namjene, što je onemogućilo siguran i pouzdan pogon dalekovoda. Rekonstrukcija dijela dalekovoda u rejonu naselja Dragov Luka, će omogućiti u perspektivi rekonstrukciju kompletne dužine predmetnog dalekovoda do trafostanice Vilusi.

Realizaciju projekta je najviše usporavalo dugo i komplikovano rješavanje imovinsko pravnih odnosa.

U 2014. godini je obezbijeđena građevinska dozvola, dopremljena oprema i materijal i počela izgradnja.

Završetak projekta se očekuje 2015. godine.

7. SCADA za Nacionalni dispečerski centar sa EMS sistemom

Projekat podrazumijeva nabavku i implementaciju novog SCADA sistema kako za postojeći tako i za rezervni dispečerski centar.

Projekat uvođenja novog SCADA sistema se sastoji od dva podprojekta:

- ◆ Novi SCADA sistemi
- ◆ Opremanje objekata za daljinski nadzor i upravljanje.

Očekivani benefiti projekta su: Poboljšanje sistema za nadzor i upravljanje EES-om Crne Gore u ENTSO-E interkonekciji, povećanje nivoa sigurnosti i pouzdanosti rada prenosnog sistema Crne Gore u realnom vremenu, pravovremena identifikacija potencijalnih poremećaja koji mogu ugroziti siguran i stabilan rad EES-a Crne Gore i čitave interkonekcije i omogućavanje preduzimanja korektivnih mjera za sprečavanje poremećaja u realnom vremenu.

Završetak projekta se očekuje u toku 2018.god.

8. Nabavka i implementacija hardvera i softvera za FMIS

Ovaj projekat se realizuje sa ciljem da se obezbjedi efikasno i kvalitetno upravljanje resursima CGES-a. Podrazumijeva nabavku i implementaciju:

- ◆ računarskog hardvera (serveri, radne stanice, printeri, skeneri, komunikacioni uređaji i komunikaciona infrastruktura),
- ◆ sistemskog softvera za servere i radne stanice,
- ◆ aplikativnog softvera i baze podataka za realizaciju FMIS (računarski informacioni sistem za upravljanje resursima preduzeća) CGES-a koji je bazira na ERP-u rješenju.

U 2014. godini su realizovani poslovi vezano za nabavku i implemetaciju hardvera, back-up sistema i storage sistema, koji su omogućili realizaciju produkcione, testne i arhivske instance za softver ERP4ME, a takođe je implemetiran programski modul "Finansijsko praćenje projekata", kao i dogradnja programskog modula za finansijsko izvještavanje iz programskog modula "Glavna knjiga" softvera ERP4ME.

Završetak projekta se očekuje u toku 2017.god.

9. Rekonstrukcija dalekovoda 110 kV „Bar – Budva“ u blizini Buljarice

Projekat podrazumijeva rekonstrukciju dijela dalekovoda u rasponu stubova od 50-56, na kojoj se u više navrata u posljednje tri decenije desilo više havarija koje su podrazumijevale lomove stubova i relativno dugo vrijeme neraspoloživosti dalekovoda do opravke.

Da bi se izbjegle slične situacije u narednom periodu eksploatacije dalekovoda, urađen je projekat rekonstrukcije za naznačenu dionicu, koji podrazumijeva ugradnju novih stubova predviđenih za teže klimatske i eksploatacione uslove.

U 2014. godini je potpisan ugovor za realizaciju ovog projekta, riješeni imovinsko pravni odnosi.

Završetak projekta se očekuje u toku 2015.god.

10. Rekonstrukcija postrojenja

Zbog dotrajalosti dijela rasklopne opreme i nemogućnosti obezbjeđivanja rezervnih djelova neophodnih za održavanje, u toku je realizacija zamjene VN opreme odnosno

rekonstrukcija više trafostanica. Kao najznačajnije izdvajamo:

- ◆ TS 400/220/100 kv „Pljevlja 2” – gdje je planirana zamjena prekidača 400 kv, zamjena rastavljača 220 kv u trafo poljima 400/220 kv i ugradnju odvodnika prenapona u 400 kv DV polju Ribarevine;
- ◆ TS 400/110/35 kv „Ribarevine” – gdje se planira zamjenu prekidača 400 kv.

U 2014. godini izvršena je nabavka kompletne opreme, potpisan ugovor za izvođenje radova. Pored toga se radilo na pripremi potrebne dokumentacije za izgradnju.

11. Ugradnja novog energetskog transformatora u TS 110 /35 kv „Nikšić”

Jedan od energetskih transformatora 110/35 kv, 30 MVA (tri jednofazne jedinice) u TS 110/35 kv „Nikšić” je u pogonu od izgradnje trafostanice 1957. godine. Na osnovu rezultata redovnih ispitivanja transformatora došlo se do zaključka da ga je potrebno zamijeniti novim. U cilju obezbjeđenja sigurnijeg i pouzdanijeg pogona planirana je ugradnja transformatora veće snage - 40 MVA.

U toku 2014. godine potpisan je ugovor za nabavku novog transformatora 110/35 kv, 40 MVA kao i ugovor za njegovu ugradnju kojim su predviđeni građevinski radovi većeg obima, kako zbog dispozicije, tako zbog ispunjenja svih standarda koje propisuje Zakon o zaštiti životne sredine.

Završetak projekta se očekuje u toku 2015. godine.

12. Ostali projekti

Pored gore navedenih projekata, u 2014. godini se intenzivno radilo i na ostalim investicionim projektima kao što su :

- ◆ Rekonstrukcija DV 110 kv „Budva – Lastva-Tivat”;
- ◆ Izgradnja TS 110/35 kv „Žabljak”;
- ◆ Izgradnja dalekovoda 110 kv „Virpazar - Ulcinj”;
- ◆ Veza 110kV Podgorica 1 – Podgorica 4 (vazdušno – kablovska veza)” ;
- ◆ Izgradnja 110 kv DV „Lastva - Kotor”;
- ◆ Unapređenje hardvera i softvera u NDC SCADA sistemu;
- ◆ Revitalizacija TS 110/35 kv „Nikšić” (sanacija betonskih portala);
- ◆ TS 400/110/35 kv „Brezna” ;
- ◆ Izgradnja TS 110/35/10 kv „Zeta” i DV 110 kv „Podgorica 5 - Golubovci”;
- ◆ Revitalizacija 110 kv dalekovoda (zamjena opreme i rekonstrukcija);
- ◆ Razvoj, rekonstrukcija, mjerenje i zaštita u TS;
- ◆ Ostala investiciona ulaganja;
- ◆ 400 kv DV „Pljevlja 2 - Višegrad” i 400 kv DV „Pljevlja 2 - Bajina Bašta”.

Održavanje

Održavanje trafostanica

U skladu sa Planom održavanja za 2014.godinu, standardima i tehničkim propisima za održavanje elektroenergetskih objekata prenosne mreže, u izvještajnom periodu Odjeljenje za održavanje trafostanica ukupno je izvršilo 325 radnih naloga, od čega su 93 radna naloga bile intervencije.

U izvještajnom periodu, Odjeljenje za održavanje trafostanica ukupno je izvršilo četrdesetdvije revizije i dva remonta visokonaponske opreme na svim naponskim nivoima.

Naponski nivo	REVIZIJA planirano/realizovano	REMONT planirano/realizovano
400 kV	1/1	0/0
220 kV	3/3	0/0
110 kV	14/14	2/2
35 kV	24/24	0/0

Tabela 2:

Pregled aktivnosti Odjeljenja za održavanje trafostanica u 2014. godini

Osim planiranih remonata i revizija, izvršene su i planirane zamjene VN prekidača, rastavljača, mjernih transformatora i odvodnika prenapona - 400, 220, 110 i 35 kV

Zamijenjena je sljedeća VN oprema:

Naziv opreme	količina
Prekidač snage 35 kV	4
Prekidač snage 110 kV	4
Odvodnik prenapona 220 kV	3
Odvodnik prenapona 110 kV	9
Odvodnik prenapona 35 kV	6
Strujni mjerni transformator 220 kV	23
Naponski transformator 220 kV	12
Strujni mjerni transformatori 110 kV	28
Naponski mjerni transformatori 110 kV	17
Energetski transformator 40 MVA	1

Od intervencija, gdje je bilo neophodno dodatno angažovanje mehanizacije i većeg broja izvršilaca izdvajamo:

- ◆ Saniranje posljedica havarije u DV ćeliji Stari Bar u TS 110/35 kV, Bar“;
- ◆ Zamjena havarisanih SMT i NMTR 110 kV u DV polju 110 kV KAP 2 u TS 400/110 kV, Podgorica 2“;
- ◆ Zamjena havarisanih SMT 110 kV u DV polju 110 kV Podgorica 1/2 u TS 400/110 kV, Podgorica 2“;

- ◆ Zamjena kondezatora na prekidaču snage 400 kV u trafo polju T1 400 MVA u TS 400/220/110 kV „Pljevlja 2“;
- ◆ Zamjena pola prekidača snage 110 kV u DV polju Podgorica 2 u TS 110/35 kV „Budva“;
- ◆ Zamjena prekidača snage 35 kV u DV ćeliji Danilovgrad u TS 220/110/35 kV „Podgorica 1“;
- ◆ Zamjena potpornih izolatora 400 kV na sistemu sabirnica u TS 400/110 kV „Podgorica 2“;
- ◆ Zamjena energetskog transformatora i prekidača snage 110 kV u trafo polju T2 40 MVA u TS 110/10 kV „Podgorica 3“;
- ◆ Zamjena prekidača snage 110 kV u DV polju Podgorica 1 u TS 110/10 kV „Podgorica 3“;
- ◆ Zamjena prekidača snage 110 kV u DV polju Podgorica 3 u TS 220/110/35 „Podgorica 1“.

Održavanje dalekovoda

U skladu sa Planom održavanja za 2014. godinu, standardima i tehničkim propisima za održavanje elektroenergetskih objekata prenosne mreže, u izvještajnom periodu Odjeljenje za održavanje dalekovoda ukupno je izvršilo 88 pregleda i 13 remonata dalekovoda. Pregled aktivnosti po naponskim nivoima prikazan je u tabeli 3.

	PREGLED planirano/realizovano	REMONT planirano/realizovano
400 kV	10/10	2/2
220 kV	14/14	2/2
2x110 kV	4/4	0/0
110 kV	52/48	8/8
110(35) kV	10/10	2/2
Σ	90/86	14/14

Tabela 3:

Pregled aktivnosti Odjeljenja za održavanje dalekovoda u 2014. godini

Nakon obavljenih pregleda dalekovoda izvršeno je otklanjanje svih nedostataka za koje je procijenjeno da mogu uticati na pogonsku sigurnost dalekovoda. Sječa šume u trasama dalekovoda završena je u obimu 900.000 m², što je za 50% više od planiranog čime je povećana pogonska spremnost dalekovoda. Na dalekovodima je ugrađeno cca 18.000 kg nedostajuće konstrukcije.

U ovom periodu Odjeljenje za održavanje DV je obavilo 40 hitnih intervencija i 61 opravku u okviru tekućeg održavanja dalekovoda.

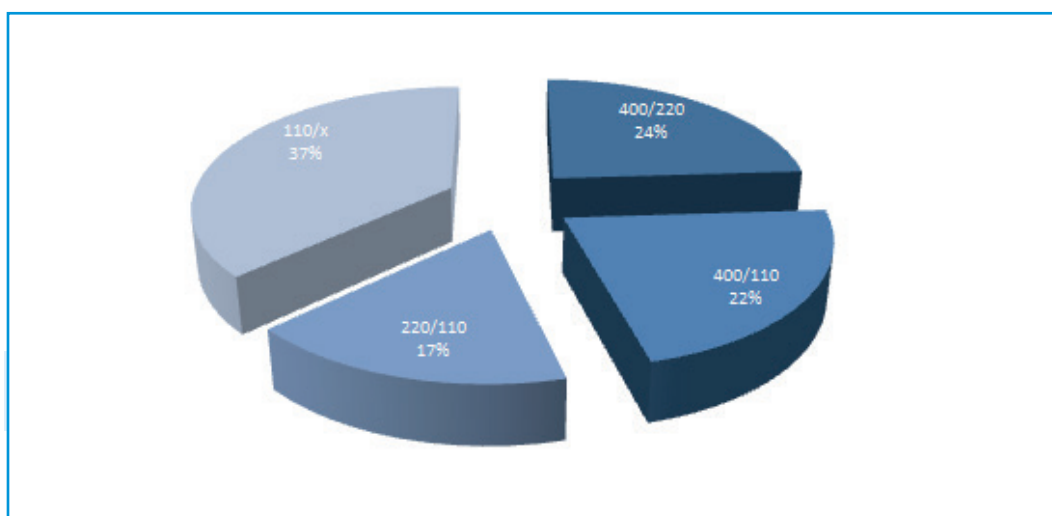
Radnici Odjeljenja su u ovom periodu imali i niz drugih aktivnosti kao što su demontiranje prigušnica i čišćenje potpornih izolatora u TS, vođenje i učestvovanje u više investicionih projekata, revizije projektne dokumentacije, nadzori na izvođenju i dr.

Takođe, urađen je i remont DV 2x110 kV „Perućica – Nikšić“, vod I i II, koji nije predviđen Planom investicionog i tekućeg održavanja.

Tokom godine izvršena je zamjena oštećenog OPGW užeta u rasponima od st. br. 54 do st. br. 73 na DV 110 kV „Podgorica2 – Cetinje“.

Ispitivanja visokonaponske opreme i zaštita

Elektroprenosni sistem u Crnoj Gori, prema Zakonu o energetici čine 22 postrojenja i dalekovodi 110kV, 220kV, 400kV napona, kao i 48 transformatora sa ukupno 3399 MVA instalisane snage prenosnog odnosa 400/220 kV, 400/110 kV, 220/110 kV i 110/x.

Grafik 5

Instalisana snaga energetskih transformatora CGES-a po naponskim nivoima

U izvještajnom periodu, Služba zaštite i ispitivanja ukupno je izvršila 215 radnih naloga, od čega 12 intervencija.

Ugrađeno je 16 novih mikroprocesorskih zaštita i kontrolisano i ispitano 66 postojećih zaštita. Izvršeno je mjerenje parcijalnih pražnjenja na svim mjernim transformatorima u pogonu, termovizijska kontrola cjelokupne VN opreme svih objekata i kompletno ispitano 16 transformatora.

Naponski nivo	Planirano				Realizovano			
	Zaštite	Parcijalna pražnjenja i termografija	Termovizijska kontrola TS	Kompletno i spitivanje ETR	Zaštite	Parcijalna pražnjenja i termografija	Termovizijska kontrola TS	Kompletno ispitivanje ETR
440 kV	7	81	3	3	3	81	3	3
220 kV	10	84	2	1	10	84	2	1
110 kV	49	455	16	8	18	455	16	12
35 kV	22	122	-	-	15	122	-	-
ETR	46				20			

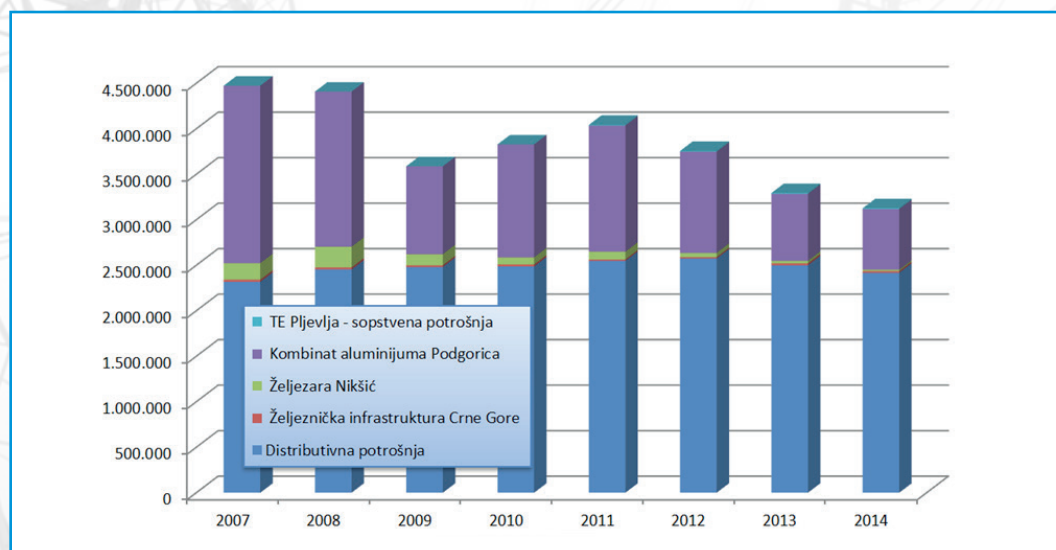
Tabela 4:

Pregled aktivnosti Službe zaštite i ispitivanja u 2014. godini

Upravljanje sistemom

Energija prenesena za potrebe potrošača u zemlji

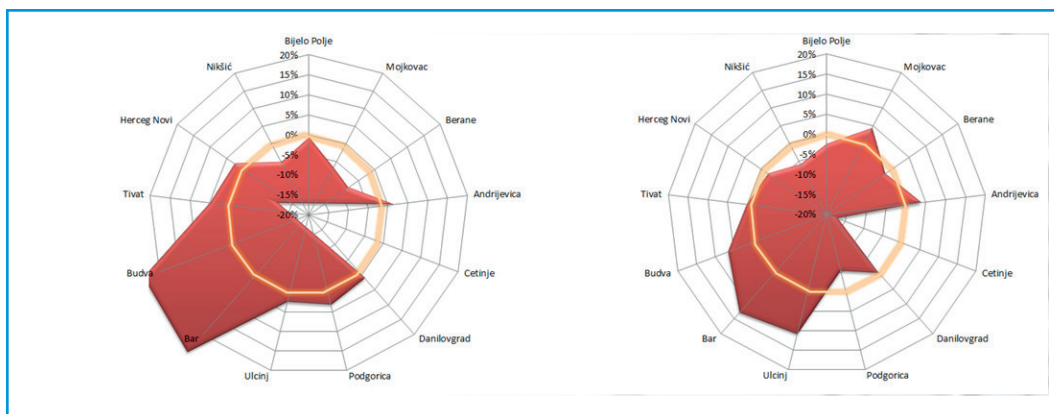
Ukupna potrošnja električne energije u Crnoj Gori i u 2013. godini je nastavila trend pada, započet još 2008. godine. Konstantan pad potrošnje najvećih potrošača direktno priključenih na prenosnu mrežu (kod Željezare Nikšić pad je konstantan još od 2008. godine, a kod Kombinata aluminijuma Podgorica od 2011. godine) dominantno je doprinio da ukupna potrošnja u zemlji sa nekada ustaljenih, 4.5 TWh godišnje (npr. 4.47TWh u 2007. godini) preko 4.04TWh u 2011. godini, pa 3.75 TWh u 2012. godini i 3.29TWh u 2013. godini, bude svedena na samo 3.12TWh u 2014. godini. Osim što ukazuje na promjene u energetskej zahtjevnosti crnogorske industrije, ovaj fenomen veoma negativno utiče na realizaciju regulatorno dozvoljenog prihoda operatora prenosnog sistema. Naime, od pojave opadajućeg trenda potrošnje ostvareni pad iz godine u godinu je brži od bilansom predviđenog, pa se prikupljanje regulatorno dozvoljenog prihoda već niz godina ostvaruje se za zakašnjenjem, odnosno tek nakon primjene odgovarajućih korekcija. Osim toga, prenosni sistem je još od osamdesetih godina prošlog vijeka planiran i razvijan za režime značajno veće potrošnje u zemlji, pa današnji nivo domaće potrošnje čini posebno 400kV dalekovode podopterećenim, dovodeći ih u režime rada daleko ispod tzv. "prirodne snage", koja bi omogućavala optimalnu eksploataciju iz ugla minimalnih tehničkih gubitaka u prenosu.

Grafik 6 - Trend potrošnje električne energije u Crnoj Gori u periodu 2007 – 2014.godina

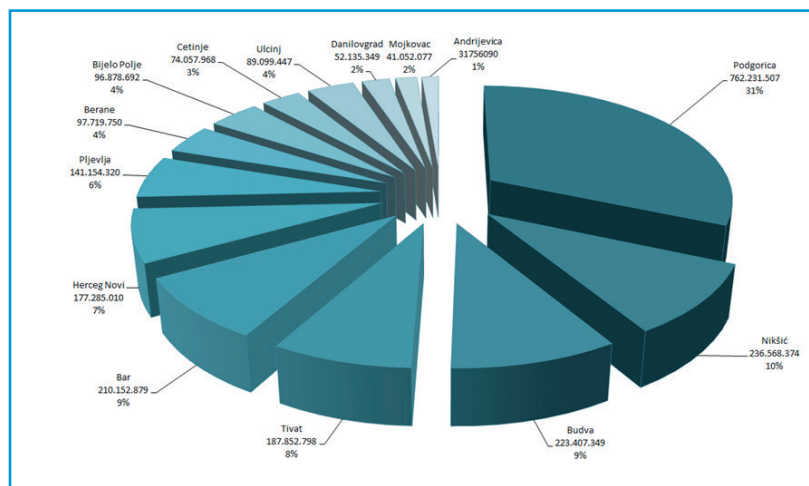
Sa zakašnjenjem od nekoliko godina, trend pada industrijske potrošnje prenio se i na vertikalno opterećenje u odnosu na distributivnu mrežu, pa je već drugu godinu za redom zabilježen pad ukupne količine električne energije predate operatoru distributivnog sistema. U odnosu na prošlu godinu taj pad iznosi oko 3.5%, pa je u 2014. godini do distributivnog sistema preneseno 2.42 TWh električne energije.

Kada je u pitanju distributivna potrošnja, bitno je istaći da je trend migracije potrošnje iz sjevernog u primorski dio Crne Gore nastavljen i tokom 2014. godine.

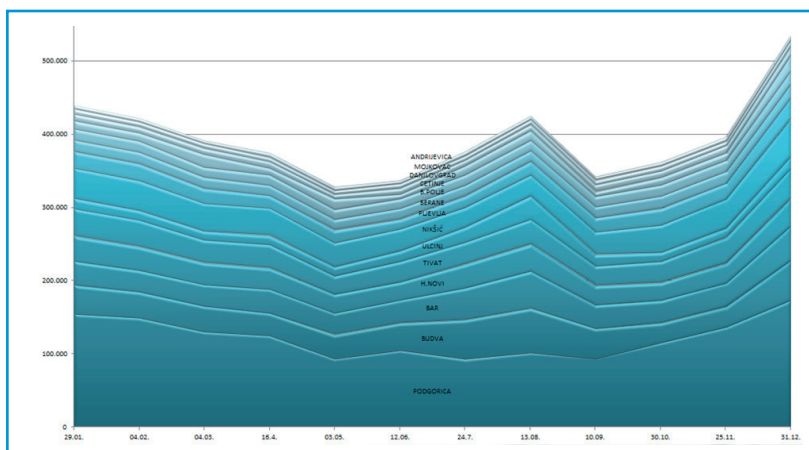
Grafik 7 – Raspodjela gradijenta distributivne potrošnje po opštinama za period 2007-2014. godina (lijevo) i 2013– 2014. godina (desno)

Ovakav raspored trendova potvrđuje nastavak višegodišnje migracije centra potrošnje prema Podgorici i primorskim opštinama. Krajnje obeshrabrujući trend pada potrošnje u većini opština na sjeveru, izuzev Bijelog Polja, zabilježen na višegodišnjem opsegu, donekle se popravio tokom 2014. godine.

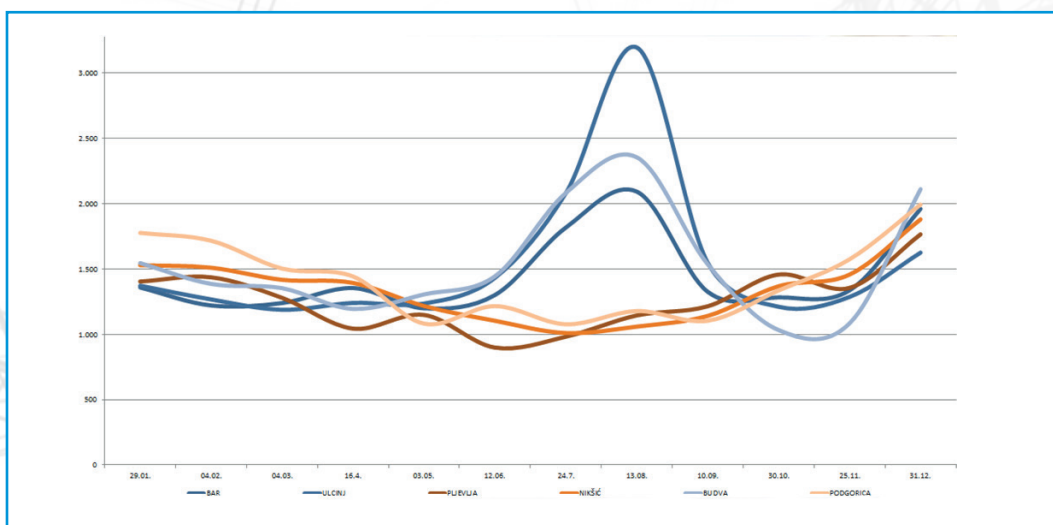
Grafik 8 – Električna energija predata u distributivnu mrežu u 2014. godini u MWh po opštinama

Iz ugla razvoja i ukupnih troškova rada prenosne mreže, posebno je specifičan odnos maksimalnih snaga u tačkama priključenja distributivnog sistema, prema srednjim godišnjim snagama potrošnje. Sa Grafika 10 dalo bi se zaključiti da vršno opterećenje prenosnog sistema, koje zahtijeva distributivni sistem, ne varira mnogo tokom godine.

Grafik 9 – Učešće u jednovremenom vršnom opterećenju distributivnog sistema, po opštinama (kW)

Detaljnijom analizom, a posebno imajući u vidu odnos maksimalnih snaga i srednjih godišnjih snaga opterećenja, međutim, može se uočiti da taj odnos ide u prilog činjenici da je zbog strateških razvojnih opredjeljenja nacionalne privrede potrebno razvijati prenosni sistem, koji ne karakteriše visoka iskorišćenost. Naime, zbog visoke potrošnje u vrijeme ljetnje turističke sezone, tačke priključenja na primorju bilježe maksimalnu potrošnju upravo u tom periodu. Činjenica da je trend kretanja potrošnje po mjesecima ovih opština nerijetko suprotnog smjera u odnosu na smjer kretanja potrošnje u centralnom i sjevernom dijelu, čini dijagram potrošnje na nivou Crne Gore uravnoteženijim, ali to ne znači da pojedinačne tačke priključenja mogu biti rasterećenije.

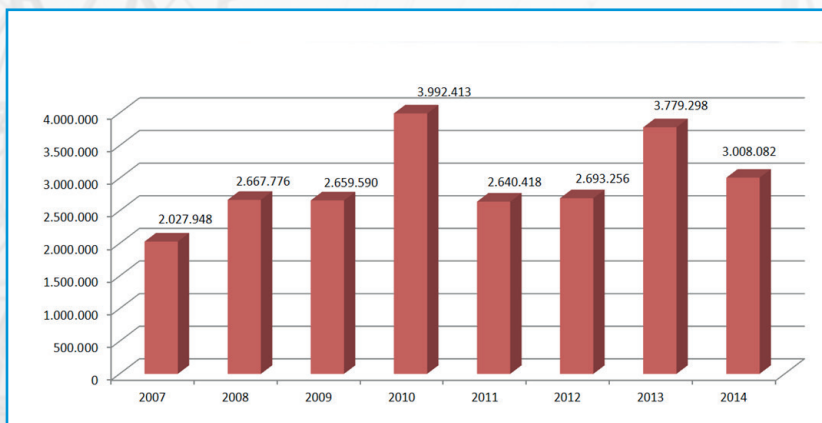

Grafik 10 – Odnos maksimalnih i srednjih godišnjih snaga potrošnje u tačkama priključenja distributivnog sistema

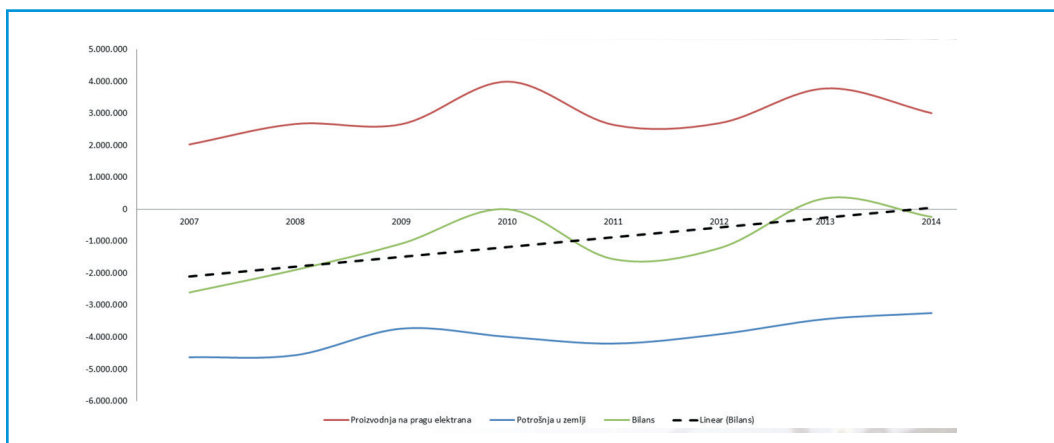
Upravo grafik 11, odnosno činjenica da vršno opterećenje u TS „Ulčinj“, tokom avgusta mjeseca više od 3 puta prelazi srednju godišnju snagu, najbolje ilustruje veoma malu iskorišćenost instalisane infrastrukture van turističke sezone. Ovo, naravno, ukupnu mrežu, čini relativno skupom u odnosu na ukupno prenesenu količinu električne energije za potrebe domaće distributivne potrošnje.

Energija prenesena za potrebe domaće proizvodnje

Nakon hidrološki veoma dobre 2013. godine, uslijedila je prosječno dobra 2014, pa je u prenosni sistem iz proizvodnih objekata injektirano 3.01TWh električne energije [Grafik 10].

Grafik 11 – Proizvodnja elektrana u Crnoj Gori u periodu 2007 - 2014. godina u MWh

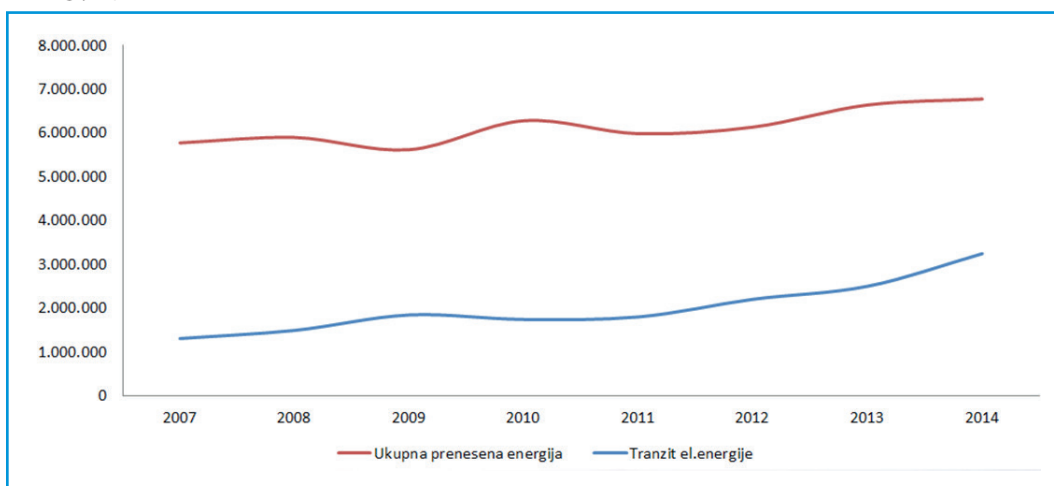

Grafik 12 – Bilans proizvodnje i potrošnje električne energije u Crnoj Gori u periodu 2007. -2014. godina u MWh

Zahvaljujući višegodišnjem trendu pada potrošnje u zemlji, sa jedne, i veoma dobroj hidrologiji, sa druge strane, u 2013. godini je preokrenuta višedecenijska praksa deficita električne energije. Domaća proizvodnja premašila je ukupnu domaću potrošnju za 0.34TWh, odnosno cijelih 9% proizvodnje je preostalo nakon podmirivanja domaćih potreba za potrošnjom. Uravnoteženost bilansa nastavljena je i u hidrološki prosječnoj 2014. godini, pa potrošnja u zemlji bila veća od domaće proizvodnje, svega 117GWh, odnosno za manje od 4%.

Energija tranzitirana preko crnogorskog elektroenergetskog sistema

Ukupna energija čiji prenos omogućava CGES, nastavila je trend rasta četvrti put za redom. I pored zabrinjavajućeg pada domaće potrošnje, kao i činjenice da promjena ukupne proizvodnje još uvijek dominantno zavisi od hidrologije, u 2014. godini zabilježen je rast tranzitirane električne energije za 29.8% u odnosu na prethodnu godinu, odnosno cijelih 60.97% u odnosu na prosjek iz prethodnog petogodišta. Ukupan tranzit od 3.24TWh po prvi put je veći od ukupne potrošnje električne energije u zemlji. Zbog toga je umjesto 22.5% ukupno prenesene energije u 2007. godini, tranzit u 2013. godini činio 47.4% ukupne energije prenesene od strane CGES-a.

Grafik 13 – Trend ukupno prenesene električne energije i tranzita elektroenergetskog sistema Crne Gore u periodu 2007 – 2014. godina u MWh

Višegodišnji trend rasta ukupnih količina tranzitirane energije, najbolja su potvrda opravdanosti već realizovanih, kao i tekućih investicija čiji je cilj povezivanje sa susjednim elektroenergetskim sistemima, u cilju omogućavanja tranzita. Tranzitirane količine električne energije sve čvršće uvezuju crnogorski elektroenergetski sistem u regionalnu zajednicu, dovode do efikasnijeg korišćenja raspoložive infrastrukture i za sada uspješno pokrivaju negativan trend iskorišćenja infrastrukture od strane domaće potrošnje, kao i stagnaciju domaće proizvodnje.

Kvalitet isporuke i otkazivanje prekograničnih kapaciteta

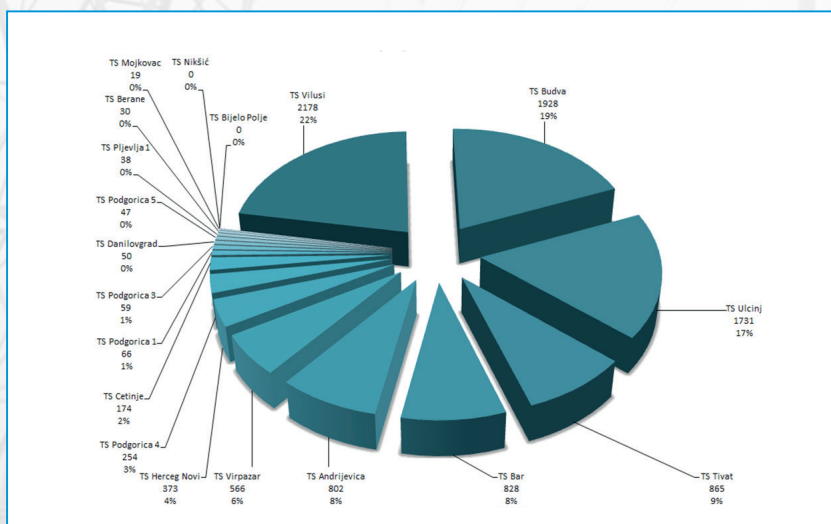
U odnosu na prethodni period, 2014. godina karakteriše se kraćim vremenom trajanja prekida u napajanju na tačkama priključenja korisnika prenosnog sistema (oko 3000 minuta kraće trajanje sume prekida u odnosu na 2013. godinu). Količina neisporučene električne energije procjenjuje se, prema Metodologiji za procjenu neisporučene energije, na 3.595MWh, što jeste više od prethodnog izvještajnog perioda, ali je direktna posljedica prekida u napajanju u trafostanicama koje pokrivaju veća konzumna područja.

Na nivou godine ukupno je preneseno 99,8821% potreba domaće potrošnje za električnom energijom, pri čemu je pouzdanost napajanja pojedinačnih centara potrošnje bila znatno uravnoteženija nego u prethodnom periodu. Iz ugla distributivne potrošnje, najnepouzdanije tačke predaje energije operatoru distribucije u 2014. godini bile su TS 110/35 „Vilusi“, sa ukupnim trajanjem prekida isporuke od 2178 minuta, TS 110/35kV „Budva“ sa 1928 minuta, TS 110/35 kV „Ulcinj“ sa 1731 minut, TS 110/35 kV „Tivat“ sa 865 minuta, TS 110/35kV „Bar“ sa 828 minuta i TS 110/35kV „Andrijevića“ sa 802 minuta, dok su najpouzdanije tačke bile TS 110/35kV „Bijelo Polje“ i TS 110/35kV „Nikšić“, u kojima nije bilo prekida isporuke, TS 220/110/35 kV „Mojkovac“ sa 19 minuta TS 110/35kV „Berane“ sa ukupno 30 minuta prekida tokom cijele godine. U ostalim trafostanicama ukupno trajanje prekida isporuke energije potrošačima tokom cijele godine bilo je između 30 minuta i 10 sati.

Ukupna neisporučena električna energija iz prenosne mreže prema potrošačima u Crnoj Gori tokom 2014. godine procijenjena je na

0.1179%

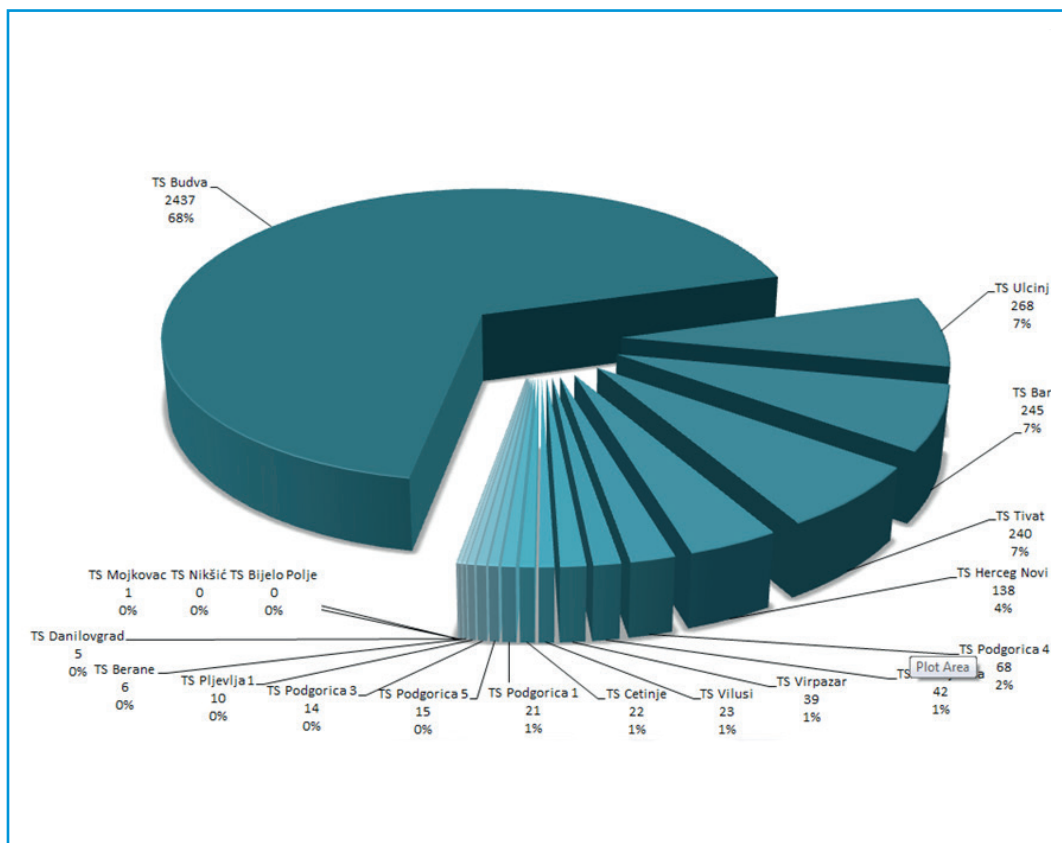
od prenesenih 3.125.5 GWh

Grafik 14 –

Trajanje prekida u napajanju tokom 2014. godine, po tačkama priključenja, u minutima i Procentualno učešće u ukunom trajanju prekida u napajanju

Kada je u pitanju količina neisporučene energije, najnepouzdanija tačka predaje energije prema operatoru distribucije bila je TS 110/35kV „Budva“, sa procijenjenih 2437 MWh, odnosno 68% ukupno neisporučene energije na teritoriji Crne Gore, dok su po ovom osnovu, osim TS 400/110/35kV „Ribarevine“ (Bijelo Polje) i TS 110/35kV „Nikšić“, najpouzdanije tačke isporuke bile i TS „Mojkovac“, „Danilovgrad“, „Berane“, „Pljevlja 1“, „Podgorica 5“ i „Podgorica 3“, sve sa manje od po 15 MWh neisporučene energije ukupno tokom 2014. godine.

Grafik 15 – Procjena neisporučene električne energije po tačkama priključenja, tokom 2014. godine u MWh i procentualno učešće u ukupnoj procijenjenoj neisporučenoj energiji

Tokom godine nije bilo otkazivanja prekograničnih prenosnih kapaciteta zbog neraspoloživosti interkonektivnih dalekovoda, pa je raspoloživost alociranih kapaciteta bila 100%, iako je sumarni prekogranični prenos energije, u vidu razmjene sa susjednim sistemima (preuzimanje plus isporuka) dosegao višegodišnji maksimum od čak 7.529.551,00 MWh, što u odnosu na prosjek iz prethodnog petogodišta povećanje od cijelih 35%.

Alocirani prekogranični prenosni kapacitet bio je raspoloživ korisnicima

100 %

Društvena odgovornost

Opredijeljenost Crnogorskog elektroprenosnog sistema da posluje kao društveno odgovorna kompanija i da takav odnos prema društvenoj zajednici utka u sve segmente svog poslovanja, osim kroz odnos prema osnovnoj djelatnosti, koja je od posebnog značaja i čije kvalitetno obavljanje predstavlja jedan od osnovnih preduslova razvoja savremenog društva, ogleda se i kroz podršku razvoju različitih segmenata života sredine u kojoj CGES posluje.

U tom smislu, CGES je tokom 2014. godine pružio podršku nizu crnogorskih sportskih društava, od kojih je Ženski rukometni klub "Budućnost" postao evropski šampion. Jednokratna pomoć je upućena mnogim osnovnim i predškolskim ustanovama, kao i osobama sa invaliditetom i ustanovama koje se brinu o ovim članovima naše društvene zajednice.

Naša kompanija vodi brigu i o talentovanim pojedincima koji zavrjeđuju društvenu pažnju pomažući im tokom školovanja i stručnog usavršavanja, a podršku smo pružili i mladim stručnjacima, kreativcima, koji u sklopu saradnje biznisa i nauke doprinose razvoju naučno-istraživačke baze i time pospjesuju ukupan privredni razvoj.

Dio naše pažnje tokom protekle godine smo usmjerili i na razne društvene manifestacije kao što su festivali lutkarstva, muzike, glume i slične kulturno-umjetničke aktivnosti.

Pored navedenih aktivnosti, tokom nezapamćenih poplava u maju 2014. godine, CGES je dao svoj doprinos u dijelu pomoći Srbiji i BiH.

Regulatorni okvir

Crna Gora je, kao članica Energetske zajednice, preuzela obavezu prilagođavanja novim i strožijim zahtjevima koje nameće Evropska unija kroz donošenje novih direktiva u oblasti energetike. Kako je pravni okvir u pomenutoj oblasti značajno izmijenjen na nivou EU, to je uslovalo potrebu za daljim razvijanjem crnogorskog pravnog okvira u oblasti energetike, odnosno izradu inoviranog zakona – Zakona o energetici, u čemu je Crnogorski elektroprenosni sistem, zajedno sa ostalim zainteresovanim subjektima, uzeo aktivno učeće.

U cilju razvoja jasnog i predvidivog regulatornog okvira, kao i poboljšanja regulatornog procesa, Regulatorna agencija za energetiku je utvrdila višegodišnji drugi regulatorni period. Analizom samog procesa utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i korekcija u toku regulatornog perioda, uz konsultacije sa energetskim subjektima, uočena je potreba da se regulatorna godina, kao dvanaestomjesečni period u okviru višegodišnjeg regulatornog perioda veže za kalendarsku godinu, a sve u cilju kontinuiranog unapređenja i efikasnijeg sprovođenja pomenutog procesa.

Pravilima za izmjenu tarifa za električnu energiju predviđeno je da se, zbog promjene pojedinih parametara kao što su investicije u energetski sektor, zatim značajne promjene troškova na koje subjekti ne mogu ili djelimično mogu uticati, regulatorno dozvoljeni prihodi

energetskih subjekata, cijene i tarife mogu mijenjati tokom perioda važenja. S tim u vezi, Odbor Agencije je na sjednici održanoj 03. jula 2014. godine usvojio Odluku o utvrđivanju iznosa korekcije regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za operatora prenosnog sistema za korekcije nastale u drugoj regulatornoj godini. Premda ukupni odobreni prihod operatora nije bitno umanjen pomenutim korekcijama, način njegovog prikupljanja uslovio je značajno teže poslovanje CGES-a, a posebno po pitanju likvidnosti i to dominantno zbog odbijanja EPCG da u potpunosti primijeni novouspostavljeni regulatorni okvir.

Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije utvrđeno je da, ukoliko se investicioni plan ostvari u obimu manjem od 85% od odobrenog za tu godinu, energetski subjekat je dužan da uradi Izmijenjeni investicioni plan i dostavi ga Agenciji na odobravanje. Poštujući odredbe Metodologije, CGES je pripremio Izmijenjeni plan razvoja Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD za 2014.godinu, usvojen od strane Odbora direktora, i podnio Agenciji na odobravanje. Pored toga, tokom tekućeg regulatornog perioda javila se potreba za dodatnim investicijama CGES-a u projekte koji su od značaja za Crnu Goru, a u cilju obezbjeđenja sigurnosti napajanja u prenosnom sistemu zemlje. Iz tog razloga, a u skladu sa Metodologijom, podnesen je zahtjev za odobravanje Dodatnih Investicija Crnogorskog elektroprenosnog sistema. Odluka po pitanju odobravanja Dodatnih Investicija, kao i izmijenjenog investicionog plana Crnogorskog elektroprenosnog sistema, od strane Regulatorne agencije nije donijeta do kraja 2014.godine, već se proces nastavio u 2015. godini.

Odbor Agencije je na sjednici održanoj u avgustu 2014. godine donio Odluku o odobravanju naknada i cijena koje plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem Crnogorskog elektroprenosnog sistemu AD Podgorica za angažovanje prenosnog kapaciteta. Pomenutom odlukom utvrđena je godišnja naknada za pokrivanje dijela troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta proizvođačima električne energije koji su priključeni na prenosni sistem. Cijena koju proizvođač plaća utvrđena je u skladu sa ostvarenim količinama proizvedene električne energije u mjesečnom obračunskom periodu, prilikom fakturisanja usluga angažovanja prenosnog kapaciteta proizvođačima električne energije koji su priključeni na prenosni sistem.

Usljed odbijanja EPCG da zaključi Ugovor o korišćenju prenosnog sistema za potrebe proizvođača električne energije za 2014. godinu, kao i usljed povraćaja faktura koje je CGES ispostavljao saglasno Odluci Regulatora, CGES je pokrenuo postupke prinudne naplate za cjelokupnu 2014. godinu. U ovim postupcima EPCG je u zakonskom roku izjavljivala prigovore Privrednom sudu Crne Gore, koji je iste usvajao i predmete upućivao u parnični postupak, radi utvrđenja činjeničnog stanja. Postupci su u toku pred nadležnim organima, pri čemu je dio potraživanja realizovana po osnovu Rješenja o izvršenju za decembar 2014. godine, u iznosu od 1.062.703,46 €.

Kada je riječ o pomoćnim i sistemskim uslugama tržišnim pravilima je uspostavljena balansna odgovornost za sve učesnike na tržištu električne energije, a Metodologijom za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđeno je da operator prenosnog sistema po osnovu pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja ne može sticati dobit niti trpjeti gubitak

Iz tog razloga, a kako svi balansno odgovorni subjekti dobijaju status učesnika finansijskog poravnanja balansnog obračuna, zaključen je Sporazum o poravnanju i preraspodjeli viška sredstava nastalog po osnovu primjene balansnog mehanizma za 2014. godinu.

Pored navedenih aktivnosti tokom 2014. godine, važno je istaći da se na kvartalnom nivou sprovodi proces monitoringa od strane Agencije, koji predstavlja mehanizam za praćenje kretanja, odnosno trenda, kako energetske, tako i finansijske parametara CGES-a. Regulatorna agencija za energetiku, uz blisku saradnju energetske subjektata i zainteresovanih strana, kontinuirano unaprijeđuje regulatorni okvir u oblasti energetike, te se na taj način stvaraju preduslovi za razvoj, stabilnost i efikasno funkcionisanje elektroenergetskog sektora u cjelini.

Korporativno upravljanje

Skupština akcionara

Skupština akcionara je najviši organ Društva. Nadležnosti Skupštine propisane su Zakonom o privrednim društvima i Statutom Društva. Preko Skupštine, akcionari donose i odobravaju najvažnije normativne, imovinske, izborne i statusne odluke. U toku 2014. godine održana je redovna godišnja Skupština akcionara i jedna vanredna.

Odbor direktora

Odbor direktora je nadležan da upravlja i rukovodi Društvom, vrši nadzor nad tekućim poslovanjem i ima centralnu ulogu u sistemu korporativnog upravljanja. Nadležnosti Odbora utvrđene su Statutom Društva.

Odbor direktora saziva redovnu i vanrednu Skupštinu akcionara; utvrđuje predloge odluka za Skupštinu akcionara i izvršava njene odluke; usvaja Poslovni plan Društva ili bilo koju njegovu bitnu izmjenu i daje smjernice za njegovo ostvarivanje; usvaja godišnji budžet Društva ili bilo koju njegovu bitnu izmjenu i daje smjernice za njegovo ostvarivanje; usvaja investicione Planove razvoja Društva, uključujući planove izgradnje (i bilo koje materijalne – bitne promjene) koji se odnose na Povezanu i Dodatnu mrežnu infrastrukturu, uključujući ali ne ograničavajući se na bilo koje odredbe ovih planova za nabavku relevantnog materijala, utvrđuje organizaciju i sistematizaciju Društva, strukturu i sastav menadžmenta i administracije Društva, usvaja periodične i utvrđuje godišnji finansijski iskaz i izvještaj o poslovanju Društva, predlaže raspodjelu dobiti, odobrava svaku transakciju čija vrijednost ne prelazi visinu od 10 % knjigovodstvene vrijednosti imovine Društva, odobrava zaključenje ugovora, koji nijesu u nadležnosti Skupštine akcionara, donosi opšta akta koja su u njenoj nadležnosti, bira predsjednika i zamjenika predsjednika Odbora, imenuje i razrješava Izvršnog direktora i Sekretara Društva, predlaže revizora Društva, imenuje, razrješava i određuje ovlašćenja i odgovornosti članova menadžmenta, i odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim Statutom Društva.

Odbor direktora CGES-a ima sedam članova. Na V redovnoj Skupštini akcionara koja je održana 27.06. 2014. godine, za članove Odbora direktora izabrani su : Dragan Laketić (predsjednik), Vesna Bracanović (član), Igor Noveljić (član), Nusret Ećo (član), koji su predstavnici Države, Luigi De Francisci (zamjenik predsjednika), Francesco Beccali (član), koji su predstavnici Terna Rete Elettrica Nazionale S.p.A i Lazar Janinović (član), koji je predstavnik manjinskih akcionara.

Tokom 2014. godine, Odbor je održao šest sjednica i imao pet vansjedničnih izjašnjenja.

Na dnevnom redu Odbora, bila su uglavnom pitanja koja su kao redovne aktivnosti Odbora u svakoj poslovnoj godini, predviđena Planom rada Odbora direktora. Pored ovih pitanja, razmatrana su i druga pitanja koja su bila aktuelna tokom poslovne godine.

Članovima Odbora za rad u Odboru, pripada naknada utvrđena Odlukom Skupštine akcionara, a koja je usklađena sa relevantnim propisima i uredbama nadležnih državnih organa.

Sekretar Društva

Nadležnosti i odgovornosti Sekretara Društva utvrđene su Zakonom o privrednim društvima, Statutom Društva i posebnim ugovorom koji zaključuje sa Odborom direktora Društva.

Sekretar društva je dužan da obezbijedi da se aktivnosti vezane za rad Skupštine akcionara i Odbora direktora odvijaju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Statutom Društva i poslovnica o radu ovih organa. Odgovoran je za izvršavanje obaveza Društva prema akcionarima, Centralnom registru privrednih subjekata, organima nadležnim za hartije od vrijednosti i evidenciju akcija Društva, organizovanje i pripremu sjednica Skupštine akcionara i Odbora direktora i za dokumentaciju vezanu za rad ovih organa. Sekretar CGES-a je Olgica Ivanović.

Sekretar Društva je za svoj rad odgovoran Odboru direktora i dužan je da izvršava njegove odluke.

Menadžment

Rukovođenje Crnogorskim elektroprenosnim sistemom AD i organizaciju tekućeg poslovanja Društva, sprovodi Izvršni direktor, sa menadžerskim timom.

Izvršni direktor

Prema statutu CGES-a, Izvršni direktor rukovodi Društvom i organizuje tekuće poslovanje Društva, predstavlja i zastupa Društvo, stara se i odgovoran je za zakonitost rada Društva.

Nadležnosti i odgovornosti Izvršnog direktora utvrđene su Zakonom o privrednim društvima, Statutom Društva i posebnim ugovorom koji zaključuje sa Odborom direktora Društva.

Izvršni direktor je za svoj rad odgovoran Odboru direktora i dužan je da izvršava naloge Odbora direktora i sprovodi njegove odluke u vezi sa poslovanjem Društva.

Funkciju Izvršnog direktora u 2014. godini obavljao je Ivan Bulatović.

Menadžerski tim

Odbor direktora utvrđuje strukturu menadžmenta i imenuje članove menadžmenta, na predlog Izvršnog direktora. Tokom 2014. godine direktorske funkcije u Društvu obavljali su Dr Branko Stojković, direktor Nacionalnog dispečerskog centra, Branko Knežević, direktor Elektroprenosa, Valerio Mastragostino, direktor sektora za finansijsko planiranje, kontrolu i odnose sa investitorima i Željka Hidić, direktor sektora za ekonomske poslove.

Transparentnost poslovanja

Praksa Društva podrazumijeva izvještavanje akcionara i javnosti u skladu sa zahtjevima propisanim zakonom. CGES obezbjeđuje transparentnost poslovanja blagovremenim objavljivanjem i tačnih i potpunih informacija o svim značajnim pitanjima i bitnim događajima koji se odnose na Društvo, uključujući finansijsko poslovanje, na jednostavan i dostupan način, putem internet stranice Društva i sredstava javnog informisanja.

Zarade i naknade

Zarade

I tokom 2014. godine, naknade članovima Odbora direktora i zarade menadžerskog tima zadržane su na nivou i u skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore, sa sjednice od 25. aprila 2012. godine. Osnovna mjesečna zarada Predsjednika Odbora direktora limitirana je na 3.5 prosječne mjesečne zarade u državi, Izvršnog direktora na 3 prosječne mjesečne zarade u državi, a ostalih članova menadžmenta na 2.5 prosječne mjesečne zarade u državi.

Naknade

Sve ostale naknade članova menadžmenta CGES-a limitirane su, u skladu sa istim zaključcima na jednu prosječnu mjesečnu zaradu u državi.

Kratkoročni i dugoročni bonusi

Kompanijska politika naknada i zarada nije predviđala isplatu bonusa za 2014. godinu.

Ostale beneficije

Članovima menadžmenta Društva i ostalim zaposlenim, pokriveni su troškovi telekomunikacija do određenog limita, koji odgovara realnim troškovima službenih razgovora, a sve u cilju optimizacije interne komunikacije u društvu. Ovaj trošak limitiran je na 50€ mjesečno i to za veoma ograničen broj menadžera, dok je za ostale zaposlene limit manji.

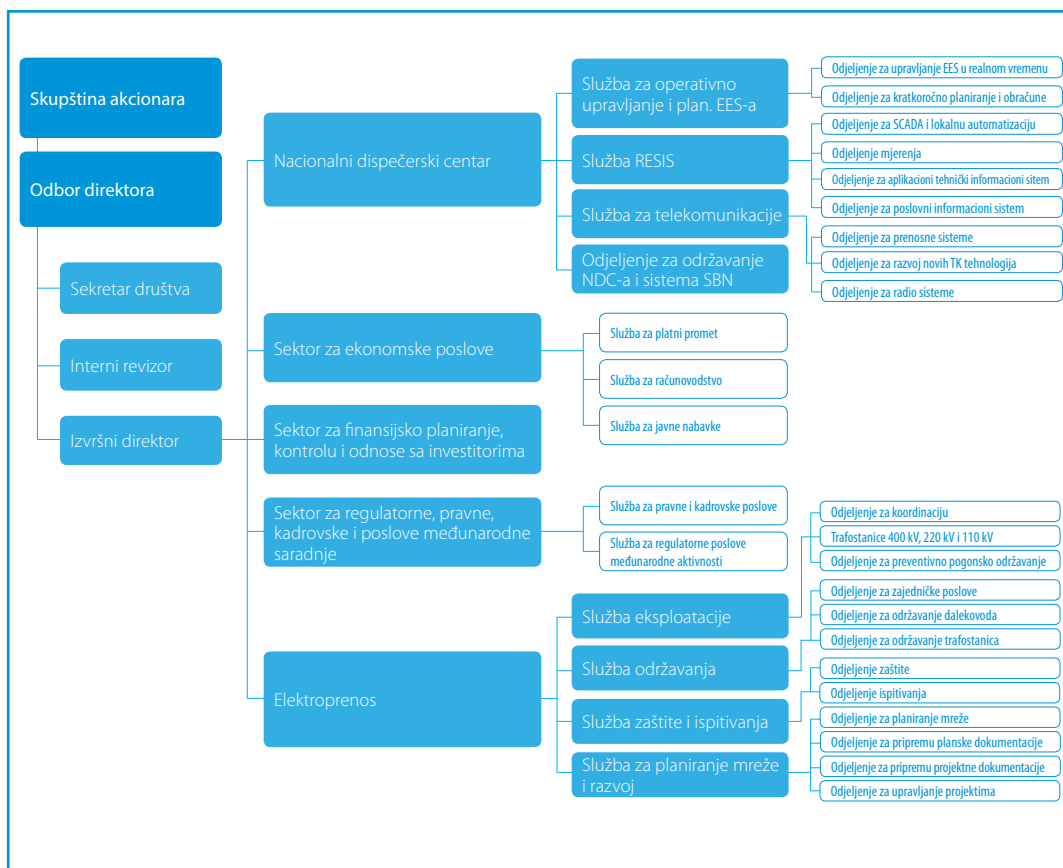
Kompanijskim pravilima nije predviđena mogućnost korišćenja službenih vozila u privatne svrhe, osim u izuzetnim slučajevima.

Organizaciona struktura

Organizacija i osnovi sistematizacije, nadležnosti i poslovi organizacionih djelova,

koordinacija rukovođenja i rada i druga pitanja od značaja za unutrašnju organizaciju Društva, uređena su Pravilnikom o organizaciji. U Društvu se organizuju, koordiniraju i obavljaju poslovi iz člana 11 Statuta Društva i drugi poslovi koji su u funkciji obavljanja djelatnosti Društva

Organizacionu strukturu Društva čine organi Društva i organizacioni djelovi Društva.

Slika 4 - Organizaciona šema CGES-a

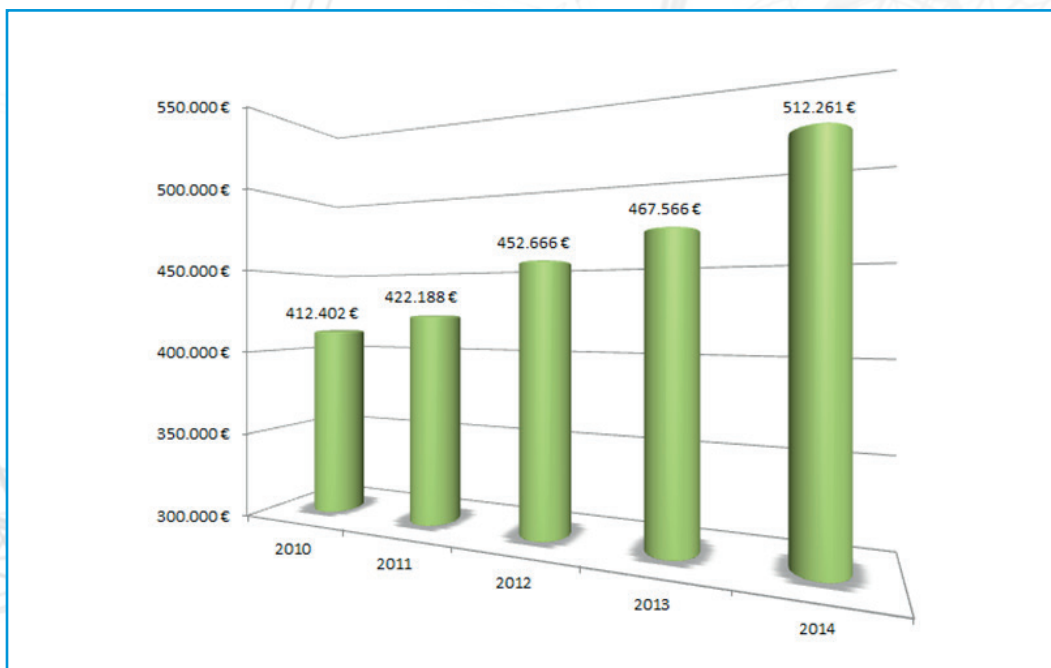
Odbor direktora ima direktnu komunikaciju sa Sekretarom društva, a komunikaciju sa menadžmentom ostvaruje preko Izvršnog direktora. Kabinet Izvršnog direktora obavlja stručno-administrativne poslove za potrebe organa Društva i organizacionih djelova Društva. Rukovođenje kompanijom podijeljeno je na pet organizacionih djelova, kojim rukovode direktori, a zajedničkim radom rukovodi Izvršni direktor uz pomoć tri pomoćnika.

Ljudski resursi

Suočavajući se sa izazovima realizacije veoma intenzivnog investicionog ciklusa, naporima na zauzimanju pozicije optimizovanog, ali u potpunosti nezavisnog operatora prenosnog sistema, Društvo nastoji da posebnu pažnju posveti unapređenju ljudskih resursa.

Prema revizorskom izvještaju, na dan 31.12.2014. godine, u CGES-u je ukupan broj zaposlenih bio 325. Od ukupnog broja zaposlenih, ugovor na neodređeno vrijeme ima 296 zaposlenih, na određeno 28, a u kompaniji je zasnovao radni odnos jedan zaposleni u svojstvu pripravnika. Prosječna starost zaposlenih u CGES-u je 45.3 godine.

Već drugu godinu zaredom podržali smo program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem Vlade Crne Gore. Na kraju Stručnog osposobljavanja od 6 lica sa visokom stručnom spremom koja su bila angažovana po ovom programu tokom 2014. godine, zbog povećanog obima posla i zahtjevnih investicionih projekata, 4 lica su zasnovala radni odnos na određeno vrijeme.

Slika 5 - Vrijednost sredstava po zaposlenom [€] u periodu od 2010. do 2014. godine

Vodeći računa o značaju energetskeg sektora za ukupnu stopu zaposlenosti u zemlji, sa jedne, ali i neophodnosti optimizacije svih troškova osnovne djelatnosti, pa i troškova zarada, sa druge strane, Društvo iz godine u godinu popravljajući jedan od osnovnih parametara efikasnosti – vrijednost sredstava po zaposlenom u kompaniji. Na taj način nastoji se postići optimalan kompromis između doprinosa domaćem standardu, kroz kontrolisano zapošljavanje novih radnika i optimizacije regulisanih troškova.

Finansijski izvještaj

Bilans uspjeha

Finansijski izvještaji za 2014.godinu prikazuju dobit od 12,1 mil €.

Prihodi iznose 38,8 mil €, i uglavnom se odnose na korišćenje prenosne mreže (21,6 mil €), alokaciju kapaciteta (7,0 mil €) i gubitke u prenosu (6,4 mil €).

Troškovi poslovanja dostigli su 17,8 mil € i uglavnom se odnose na troškove zarada (6,3 mil €) i gubitke u prenosu (4,6 mil €).

Rezultirajuća EBITDA (dobit prije oporezivanja, kamata i amortizacije) iznosi 21,0 mil € sa maržom od 54%.

Bilans uspjeha			
	Ostvarenje na kraju 2014. godine	Ostvarenje na kraju 2014. godine	Razlike ostvarenja 2014. god. u odnosu na 2013. god.
€ mil			
Prihodi od prenosa	21.6	16.8	4.7
Gubici u prenosnoj mreži	6.4	5.6	0.8
Prihodi od zagušenja	7.0	3.7	3.3
Pomoćne usluge za balansiranje sistema	1.9	0.2	1.7
Ostali prihodi	2.0	1.2	0.8
Ukupni prihodi	38.8	27.5	11.3
Zaposleni	6.3	6.3	(0.1)
Materijal	0.3	0.3	(0.0)
Usluge trećih lica	1.3	1.5	(0.2)
Troškovi pomoćnih usluga za balansiranje sistema	2.6	0.5	2.2
Ostalo	2.7	4.3	(1.6)
Gubici u prenosnoj mreži	4.6	5.2	(0.6)
Opex ukupno	17.8	18.1	(0.3)
EBITDA	21.0	9.4	11.6
Marža	54%	34%	20%
Amortizacija	6.7	6.7	0.0
EBIT	14.3	2.7	11.6
Marža	37%	10%	27%
Neto finansijski trošak	0.9	(0.2)	1.1
Finansijski prihodi	0.1	0.8	(0.7)
Finansijski troškovi	1.0	0.6	0.5
EBT	13.4	3.0	10.4
Porezi	1.2	0.3	0.9
Neto dobit	12.1	2.6	9.5

Prihodi od korišćenja prenosne mreže:

- ♦ **Prihodi od distribucije** : manji nego u 2013.godini (-2.1 mil€) zbog manjeg korišćenja mreže (-0,8 mil €,-5%) i nižih tarifa (-1,3 mil €, -4%).
- ♦ **Prihodi od proizvođača** : (+6,9 mil €) u poređenju sa prethodnom godinom, podaci o ostvarenju za 2013.godinu nisu obuhvatali prihode od proizvođača (što je postalo obavezno od januara 2014.godine)

Gubici u prenosnoj mreži*:

Veći u odnosu na 2013.godinu (+0,8 mil €), uglavnom zbog većeg prihoda iz međunarodnog ITC mehanizma(+1,1 mil €).

Prihodi od zagušenja : Veći u odnosu na prethodnu godinu: (+3,3 mil €), uglavnom usljed većih zagušenja i cijena koje se po osnovu njih primjenjuju na granici sa Albanijom.

Ostali prihodi: veći (+2,5 mil €) uglavnom usljed:

- ◆ Prihoda nastalih iz usluga tercijalne regulacije (+1,1 mil €)**
- ◆ Vandrednih prihoda + prethodne godine (+0,7 mil €);
- ◆ Prihoda po osnovu reaktivne energije (+0,4 mil€)**

Troškovi poslovanja: - 0,3 mil € uglavnom zbog razlika u sljedećim stavkama:

Usluge i ostali troškovi (uključujući pomoćne usluge) : +1,4 mil € uglavnom usljed većih troškova pomoćnih usluga(+2,1 mil €) kompenzovanih kroz obezvrjeđenje potraživanja od domaćih kupaca u 2013.godini (KAP) (-1,9 mil €);

Gubici u prenosu: Manji (-0,6 mil €) zbog manjih domaćih gubitaka i gubitaka iz tranzita.

Troškovi zarada: Na nivou prethodne godine.Broj zaposlenih na kraju 2014.godine bio je 325 FTE(-5 FTE u odnosu na 2013. godinu).

Amortizacija: Ostvarenje amortizacije je u skladu sa prethodnom godinom.

Neto finansijski trošak

Ostvarenje neto finansijskih troškova u odnosu na prethodnu godinu je veće uglavnom zbog manjih finansijskih prihoda i efekta kursnih razlika na kredit Svjetske banke.

Porez na dobit iznosi 9% oporezive dobiti plus fiskalna prilagođavanja (kao što su troškovi amortizacije, rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade, itd.)

Ostvarenje u odnosu prethodnu godinu je veće (+0,9 mil €) zbog veće dobiti prije oporezivanja (EBT).

**uključujući ITC*

***Ovi prihodi su počeli da se obračunavaju od oktobra 2013.godine*

Bilans stanja

Neto finansijski dug

Ostvarenje u odnosu na kraj 2013.godine je veće : + 13,8 mil € uglavnom zbog povlačenja kredita EBRD-a za projekat „Lastva-Pljevlja“ i niže pozicije na gotovini (-4,9 mil €).

Bilans stanja			
	Ostvarenje na kraju 2014. godine	Ostvarenje na kraju 2013. godine	Razlike ostvarenja 2014. god. u odnosu na 2013. god.
€ mil			
Sredstva	166.5	153.8	12.7
Obrtni kapital	12.9	6.7	6.2
Fondovi	2.1	2.1	(0.0)
Neto investirani kapital	177.3	158.4	18.9
Akcijski kapital	172.7	167.6	5.1
Uplaćeni kapital	155.1	155.1	-
Dokapitalizacija	-	-	-
Rezerve	(0.0)	(0.0)	-
Prenosni rezultati	17.6	12.5	5.1
Neto dobit iz prethodnih godina	12.0	9.9	2.1
Tekući neto prihod	12.1	2.6	9.5
Dividende	(6.6)	-	(6.6)
Neto dug	4.6	(9.2)	13.8
Gotovina	32.8	37.7	(4.9)
Dugoročna dugovanja	37.4	28.5	8.9
Projekat „Lastva-Pljevlja“	17.2	6.8	10.5
Ostala dugovanja	20.2	21.7	(1.5)
Ukupne obaveze	177.3	158.4	18.9

Tokovi gotovine

Tokovi gotovine		
	Ostvarenje na kraju 2014. godine	Ostvarenje na kraju 2013. godine
€ mil		
Početno stanje	166.5	153.8
EBIT	12.9	6.7
Porezi	2.1	2.1
Amortizacija	177.3	158.4
Promjena - obrtni kapital	172.7	167.6
Promjena - fondovi	155.1	155.1
Promjena - investicije	-	-
Ukupno aktivnosti iz poslovanja	(0.0)	(0.0)
Finansijski rashodi	17.6	12.5
Varijacija duga za projekat „Lastva-Pljevlja“	12.0	9.9
Ostale promjene/rast duga/amortizacija	12.1	2.6
Ukupno aktivnosti finansiranja	(6.6)	-
Dokapitalizacija/smanjenje kapitala	4.6	(9.2)
Dividende	32.8	37.7
Injektirani kapital	37.4	28.5
Ukupno	20.2	21.7
Konačni bilans	177.3	158.4

Članstvo na berzi i akcije CGES-a

Od 7.maja 2012.godine, akcije CGES-a se kotiraju na A-listi Montenegroberze, što je potvrda kvaliteta same hartije od vrijednosti, a posredno i niza preduslova koje Kompanija ispunjava u pogledu korporativne kulture.

Kriva u nastavku prikazuje trend kretanja akcija Kompanije, bilježeći rast vrijednosti od 0.470 € po akciji na početku godine, do 0.695 € po akciji na dan 31.decembar 2014.godine.

Grafik 16 - Trend kretanja akcija CGES-a u 2014.godini

Izveštaj nezavisnog revizora

KPMG d.o.o. Podgorica
Svetlane Kane Radević 3
81000 Podgorica
Montenegro

Tel./Fax: +382 20 201 480
E-mail: info@kpmg.me
Internet: www.kpmg.me

AKCIONARIMA

**CRNOGORSKI ELEKTROPRENOSNI SISTEM AD,
PODGORICA**
Izveštaj nezavisnog revizora

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica (u daljem tekstu: „Društvo“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2014. godine i bilansa uspjeha, izvještaja o promjenama na kapitalu i izvještaja o novčanim tokovima Društva za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregleda značajnih računovodstvenih politika i ostalih napomena.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu finansijskih iskaza, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Nаша odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim iskazima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Revizija takođe obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno finansijsko stanje Društva na dan 31. decembra 2014. godine, poslovni rezultat i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori.

Skretanje pažnje

Bez kvalifikovanja našeg mišljenja, skrećemo pažnju na sljedeće prikazano u Napomeni 21 uz finansijske iskaze:

Vezano za potraživanja od Elektroprivrede Crne Gore Ad Nikšić (EPCG) fakture za korišćenje prenosne mreže u periodu od 1. januara do 14. juna 2013. godine u iznosu od EUR 8.883.918 izdate su od strane Društva za korišćenje prenosne mreže u gore navedenom periodu prema Metodologiji za utvrđivanje regulatornog dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije (Službeni list RCG br. 2/12, 12/12, 61/13) i Odluci o odobravanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije Društvu za period od 1. avgusta 2012. godine do 31. jula 2015. godine (12/695-53 od 2. jula 2012. godine), a u skladu su sa Zakonom o energetici koji je usvojila Skupština Crne Gore i ne podliježe pregovorima za preuzimanje energije. Izmirenje gore navedenih potraživanja od EPCG je uključeno u Sporazum o regulisanju međusobnih obaveza između Vlade Crne Gore, EPCG-a i Društva (u daljem tekstu Sporazum), koji su Odbori direktora EPCG-a i Društva usvojili i dostavili na odobrenje Vladi Crne Gore. Po Sporazumu EPCG bi izmirio potraživanja u roku od 60 dana nakon potpisivanja Sporazuma.

Društvo nije evidentiralo obavezu prema EPCG koja se odnosi na angažovanje systemske rezerve za potraživanja od EPCG u periodu od 1. januara do 1. oktobra 2013. godine, u iznosu od EUR 8.133.148, jer ne postoji zakonska ili ugovorna osnova za ove obaveze. U skladu sa Sporazumom, iznos od EUR 8.133.148 bi bio uplaćen direktno na račun EPCG-a od strane Vlade Crne Gore u periodu ne dužem od tri godine nakon potpisivanja Sporazuma.

U skladu sa Odlukom Regulatorne agencije za energetiku (RAE) o odobravanju naknada i cijena koje plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem za korišćenje prenosnog kapaciteta, br. 14/358-17 od 8.8.2014. godine, Društvo je fakturisalo EPCG-u naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta tokom 2014. godine u iznosu od EUR 8.161.412. EPCG je odbila da potpiše Ugovor o korišćenju prenosne mreže za potrebe proizvođača električne energije i da plati bilo koju od odnosnih faktura, pa se za iste vode postupci pred Privrednim Sudom. Dopisom br. 15/02-6 od 27. marta 2015. godine, Agencija je obavijestila CGES da iako smatraju da je odnosna Odluka donijeta u skladu sa Zakonom o energetici, u slučaju da Ustavni sud utvrdi nezakonitost odredbi Metodologije na osnovu koje je Odluka donijeta, Agencija bi kroz mehanizam korekcija nadoknadila predmetni iznos Društvu.

Podgorica, 21. april 2015. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Branko Vojnović
Ovlašćeni revizor